

15 darab ZONGORA
60-tól 280 forintig,
valamennyi hibátlan, jó hangú és csinos külsővel bír, s
Eder Antal Gyula
zongora-ügynökségben
eladó, Budapesten, váci-utca 12-ik szám alatt, a korona-
utca sarkán.
Tudakozódásokra bármikor a legnagyobb készség-
gel válasz adatik, valamint kívánatra árjegyzékek is kü-
ldetnek. 1080

Rugany-gyártmányok.
Vízmentes esőöltönyök. 85 fe-ete, mindkét oldalán horihó kabát, barna bélesek, ujjakkal és fejjelöl, 38" hossza frt. 7.50, 42" frt. 8.—, 48" frt. 8.50, 50" frt. 9.50, 54" frt. 10.50, 58" frt. 11.50, 60" frt. 12.—, 62" frt. 13.50, 64" frt. 15.—
Elegans fehér és világos külsőjű öltönyök és köpenyek 15 fejtől 30 frtig.
Dupla utcai felöltők frt. 24.—30.—, fe-
ketek FÜKABÁTOROK frt. 6.50—8.50.
Lovazási lábrindok párja frt. 3.50, com-
bolóval való rugany lemaschiné párja frt. 3.00—4.—
Hav és fű legjobbatoknak bizonyult londoni
gyermekszoptató szilkei, eredeti doboz-
ban kúcsokéval frt. 1.—
Vízmentes rugany ágybeté-
tek gyermeknek és betegnek szá-
mára, nagyságuk szerint 9-kr., f. t. 1.50,
1.50, 2.25, 3.—3.75.
Anyatejfejek 84 kr., 3 frt 20 kr.
Körteknak, nagyobbat 50 kr., 3 frt 20 kr.
Vet- és anyaméh-kecske dok 5
nyugvóban, f. t. 2.00, 2.75, 3.—3.75, 4.50.
Ny nyáron kis sebfejeknek 40, 75, 9 kr.
Szivattyús művet (lystier) fe-
kendők frt. 3.00, 4.—, 4.75.
Léggel töltött rugany-párnák, fej-
párnák frt. 4.50—8 frt g, gömbölyű az az az ü-
párnák frt. 5.75—8 frtg, nyakoszorúk, pulterek stb
Vízle-ellenyék, víze o-receptiensek
hályaggyógyászatban szelvények s amara, s egyéb se-
bizéti esz. esz. igen ked. és ezésszerű
nyágy-ájtások, mint szörök, habak, bőhócsa,
matarak, illatok stb. Minden külön ruganyindák
és sok egyéb tárgy, melyet a szelvény szelvénye
árjegyzékünkben.

KERTÉSZ és EISERT Eusapesten, f
Dorotya- utca 2.
Írásbeli megbízások utasítást mellőztél gyorsan esz. állítottak.

Valódi eredeti Serail-Pasta,
tapasztalatszerileg szeplo, persenek, pattanások, arczavörösség, bőrt
ka, ráncok, májolt stb. ellen: minden évszakban biztos segélyt nyujt
és pedig káros következmény nélkül, különösen a bőr tisztálanságai
eltávolítja. Ára 1 frt 50 kr.

Valódi eredeti Serail-bőr-iftó-tej,
keleti mosdó-Elixir, állandóan használva szepíti a bőrt, s örök-ifu
friseséget kölcsönöz annak, ezen fölülmulhatlan szer különösen hasz-
náltatik fürdő és minden mosakodás után és ha az arc a nap hőségének
vagy hidegnek kitéve van. Egy üvege ára 90 kr.

Valódi Serail-hajnövesztő szer,
mely világhírt tulajdonságait előállítási anyagának köszöni; ezen balz-
sam — mint semmi más — medvésbőről készül, minél fogva azon rend-
kívül erővel bír, hogy egész kopasz helyeken is a legduasabb haját
növeszti. Egy elegans nagy porcelán tégely ára 2 frt. 6.

Valódi keleti hajkenőcs,
a hajak hullása ellen, már harmadszori használat után a hajak kihullá-
sát megakadályozza és folytonos használat mellett a fejbőrt erősíti, val-
lamint a gyökérnek új életrét nyújt. Ezen hajkenőcs különösen
hagymás betegségek és gyermekgy után megbecsülhetlen értékű.
Ára 1 frt 40 kr. o. e.

Valódi Serail-fejkorpa-szesz,
az egyetlen szer, mely már kétszeri használat után az annyira alkalmat-
lan fejkorpa megsemmisíti, valamint a sömörképződést a fejbőrön egy-
szer mindenkorra elhárítja. Egy üvege ára 90 kr. o. e.

Valódi keleti szakállnövesztő-kenőcs,
még fiatal embereknél is a legelővőbb idő alatt a legduasabb szakállt
növeszti. Több ezer férfi ezen csatlaltan szernek köszöni legszebb dí-
szét. Ára 1 frt 60 kr. o. e.

Valódi keleti haj- és szakáll-festő szer,
megőszült, barna és fekete hajnak előbbi természetes színét visszaadja
vörös vagy szőke haját tetészet barnára vagy sötét-feketere festi.
Ára 3 fr 20 kr minden hozzá szükséges készlettel. (Össze nem té-
vezendő a európai hajfestőszerekkel!)

Pasta-Miracula,
indiai növénystradékból készült fehér, ártalmatlan balzsam. Ha ezen
balzsamból a bőr bármely részére, például az arcra, ajkakra stb. cse-
pél mennyiségűt dörzsölünk, az esetben mag természetos vagy beteges
sápadtságnál, sőt diemédti koruknál is 30 perc alatt ama utánzhat
lan, mintegy odalehel, virágzó s átlátszó testestit (Incarnat) idéz elő
milyent gyarkora csak feltűnő szép és fiatal embereknél csodálunk a-
mely sem izadás, sem többszörös törölgetés által el nem távolítható.
Ezen kitűnő szer minden festőszernél többszörbeeslendő. Ára 1 fr 80 kr.
A fentebb elősorolt készítmények, a legelővőbbek piperasztalán
nélkülözhetlenek s az összes európai szépségcsodák fölülmúlják, mert
nem önkénylég választott anyagokból készítették, hanem közvetlenül
a Kelet növényeiből vették és eredő éveken át a Serail kizárólagos
titkát képezték; egy világszerte ismert illatszer-vegyészi műhelyből:
Mustapha efendi, oszák török udvari illatszerészől Konstantinápoly-
ban, erednek. —Valódi és eredeti minőségben Európában csak az aláb
nevezett forrártában kaphatók.

Reiss B. urnál Budapesten,
Király-utca 46. sz. I. emelet,
hová minden megrendelés Intézendők, melyek pontosan és lelkiáma-
retesen az ősszeg előleges beklülése vagy utánvét mellett teljesítettek.
Minden cikk mellé a szükséges használati utasítás hozzácsatolva van
és pedig német és magyar nyelven. A postán küldésnél csomagolás és
egyért 20 kral több számítatik. 814

Alapos szakoktatás felnőttek számára.

Kereskedelmi szaktudományokban
és pedig az egyszerű a kettős

könyvvitel

gyakorlat alkalmazásában mindenféle ületágra a keres-
ked. és politikai számtanban, magyar s német leve-
zesben és a változómeben könnyen felfogható, világos
s alapos oktatást ad:

Novák Sándor,
a keresked. szaktudományok okl. tanára, a pesti kir. fo-
nyitótörvénynekénel keresked. ületli könyvek megvá-
gálására bites állandó szakértő.

Figyelmeztetés.
Felnőttek, kik notalán nem bírnának elég készséggel a
keresked. tudományok sikeres megtanulására, teljes bizal-
malommal fordulhatnak hozzám a legelővőbb idő alatt a
hiányzó pótolandják.

Budapest, VII., kis diófa-utca 31. sz. II. c. o.

12
évi siker minden
kétség fölé he-
lyezé. miszerint
Thedo tanár

szakáll-hagymája

a legjobb és legbiztosabb szer, a szép szakállnövesztés előlé.
Számtalanok, a legmagasabb állású férfiak közt is, szép
szakállukat csupán ezen szernek köszönhetik.
Ezen szer a szakáll növesztését hirtelen gyorsasággal előlégit
ugy hogy 16 éves fiatalemberek is, a legelővőbb idő alatt teljes
és erős szakállt nyertek általa, s melyet a bizonyítványok ez-
bizonyítanak.

Miután számos semmirevaló hamisítás ugyan-
azon név alatt áruba bocsátatik, jó lesz arra figyelni,
hogy minden csomag a feltalálónak itten lenyomott
pecsétjével legyen ellátva. Ára egy csomagnak 2 fl.
10 kr., postai küldéssel 10 kral több.

Schwarzbach, 1875. febr. 13.
Firat József, gyógyszerész urnak, Prágában.
Szives köszönetemmel a szakáll-hagymáért: az igen ha-
tásosnak bizonyult be, és én mindenkiné a legelővőbb ajánlhatom.
Hirt Károly J. s. k. építési vállalkos.
Valódi minőségben kapható: Budapesten Török János
gyógyszerésznél, király-utca 4. sz. Pozsonyban: Pistory Józ-
dog gyógyszerésznél, Mihálykapunál.

Budapest, szeptember 19-én 1875.

38-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. XXII. évfolyam.
Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy határozottan megjelölt sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 krajczár.
Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmenyeket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

SZELESTEY LÁSZLÓ.
1821—1875.

Szelestey László, kinek e hó 7-kén
váratlanul történt halálát mult szá-
munkban csak röviden jelentettük,
megérdemli, mint az irodalom s a
közélet buzgó munkása, hogy emlékének
nehány sort szenteljünk s testi és szellemi
arcképét a közönség elé állítsuk, mely őt
és működését vége hosszu során át ismerte
és méltányolta.

Szelestey, mint költő, két egészen kül-
lönböző, sőt nagy mértékben ellentétes iro-
dalmi iskola híve volt írói pályája külön-
böző időszakában. Ha összes költeményeit,
melyek számos kötetben összegyűjtve, s
azonkívül egy nevezetes részök csak a la-
pokban elszórva jelent meg időnként, végig
forogtatjuk, oly különböző irányokat találunk
s oly ellentétes hangok zendülnek meg
bennök, hogy az első pillanatra nehéz lesz
tehetségének uralkodó vonását megtalálni.
Midőn alig 16 éves korában, 1837-ben. elő-
ször fellépett a „Társalkodó“-ban, majd az
„Athenaeum“, „Regelő“ stb. akkori szép-
irodalmi folyóiratokban s a „Nemzeti Al-
manach“, „Emlény“, „Hajnal“ s a többi
zsebkönyv lapjain, a Bajza, Kunoss, Csá-
szár Ferencz-féle szentimentális és csiszolt
lyra hívének vallá művei által magát. Oly-
kor a Vörösmarty és Garay hazafias lantjának
erőteltesebb lendületében próbálgatta
szárnyait. A negyvenes években Petőfivel
a népies költészet emelkedett tulsulyra s a
nagy költő epigonjaiban a népköltészet
kültségei, melyeket Erdélyi a „kelmeiség“
neve alatt foglalt össze, vergődvén csaknem
uralkodó hatalomra, Szelestey félretette ér-
zelgős lantját s Lisznyayval, ki a „Palóc
dalok“-kal tünt fel, ő is ez iskola hívévé
vált. A „Kemenesalji czimbalom“-ban s a
„Falu paesirtájá“-ban a vidéki népdal s
tájias népköltészet virágait — melyeken a
vadon nőtt s az üvegközi virág sajátágai
vegyültek s több volt az élénk, olykor tul-
zott szín pompából, mint az illatból — tele
marokkal szórta. Elmulván e költészet dí-
vata, Szelestey ismét visszatért előbbi köl-
tési modorához, mely — ugy látszik —
leginkább gyökerezett egyéniségében, s
megtartva mégis némi igt a népies hangok-
ból, megint a harminczes évek érzelmi
lyrájához nyult, vegyítve annak hangjait

olykor az elméledő költészet nehezkesebb
hangjaival is.
Költői pályájának e változatossága ket-
tőt mindenestre bizonyít: lantja könnyen
hangolhatóságát és igyekezetét a korirányá-
hoz simulni.
Szelestey mindenestre eleven szellem-
mel s a benyomások iránt fogékony ke-
délyvel bír; két tulajdon, melyek a köl-
tőben elengedhetetlenek s ha nem is mindig
költővé, mindenestre költői természeté
teszik az embert. S hogy lyrája magasabb
fokára nem emelkedhetett a kintinőségnek,
azt a mélység és az alakító képzelet kisebb

mértékének tulajdoníthatjuk. Érdeme azon-
ban így is elvitathatatlan. Oly korban, mi-
dőn a nemzet szive egyedül irodalmában
likettett, s a költészet komoly játékában
lelt enyhülést a sors csapásai közepette: ő
híven teljesítette kötelességét s míg általá-
ban szivesen olvasott író volt, költészetével
különösen a fiatalabb nemzedékre s a höl-
gyekre nem kevésé hatott. Mostanában
már ritkán pendítette meg lantját; művein
egy nehezen nyomott kedély köde borong;
de igyekezett magvas lenni az eszmékben
s választékos a kifejezésekben; a tartalmas-
sággal izlést kívánt párosítani.

SZELESTEY LÁSZLÓ.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám)
megjelent és minden könyvárusnál kapható:

KISÉRLETI TERMÉSZETTAN.
Az újabb elméletek alapján szerkesztett kézikönyv
középtanodák felsőbb osztályai számára.

Irta
FEHÉR IPOLY.
Második javított kiadás.
Ára füzve 2 forint 80 krajczár.

**A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-
utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:**

SZÁMTAN
a középiskolák alsóbb osztályai számára.

A m. k. közoktatásügyi minist.
középpiskolai tanterve értelmében

Irta
Dr. CSÁSZÁR KÁROLY.
Harmadik rész. — Ára füzve 60 krajczár.
Az első és második füzet ára egyenként szinte 60 kr.

Magyar földadó-kataster.
Az 1875-ik évi márczius 30-iki VII-ik alaptörvény s az ezzel kapcsolatban
álló kormányrendeletek, szakmívelési utasítások elméleti s gyakorlati ma-
gyarázatával, számos rovatos táblázat, mintadolgozat s írománpéldákkal
ellátva.

Földadó-katasteri országos, kerületi, megyei bizottságok, becselőbiztosok,
községelöljárók s földbirtokosok használatára.

Irta
MÉSZÁROS KÁROLY.
Ára füzve 2 forint.

A VEGYTAN
ES
ÁSVÁNYTAN TANKÖNYVE
a reáliskolák 4- és 5-ik osztálya
számára.

Az új tanterv igényeire alkalmazva.

Irta
HAYDU GYULA.
A szövegbe nyomott 165 fametszettel.
Ára füzve 1 frt 20 kr.

Mint költőről szólunk legelőször, mert működésének, élete legnagyobb részében, ez volt sulypontja; de mint ember, hazafi és tisztviselő is teljes mértékben megérdemli a méltánylatot, mint erről életrajzá-
nak itt következő rövid vázlatát meggyőzhet.

Szelestey 1821-ben, szeptember 11-kén született, Urai-Ujfaluban, Vas megyében, vagyons nemes szülőktől, kik a legjobb nevelést igyekeztek adni neki. Kőszegen, Sopronban, Szombathelyt és Győrött tanult; s ez utóbbi helyen a jogot is hallgatván, ennek végetzére Pestre jött s itt az ügyvédi vizsgát is letette. Ügyvédi oklevelét azonban alig használta, mert már ekkor egész erejét az irodalomnak szentelte. Első közleményével már 16 éves korában fellépett s 21 éves korában, 1842-ben már egész kötetet adott ki „Erzele-
virágok“ czimvel. Második kötete, mint „Összes költeményei első kötete“ jelent meg 1852-ben. S e kötetben még egészen a régi hangokat pengeti, még népmán-
czai s népdalai is inkább a Kunoss és Császár hatását viselik magukon, mint a Petőfiét. Egy év múlva, 1853-ban a „Kemenesi
czimbalom“ mal lép az új ösvényre s 1854-ben a „Falu pacsirtájá“ ban éri el költői ereje és termékenysége tetőpontját
ez újabb irányban. Mutatványaink is e két füzetből vannak véve s olyan dalait foglal-
ják magokban, melyek a népegyeszen aj-
kára vett s ma már sokan nem is tudják,
hogy ezek nem eredeti népi termények,
hanem Szelestey költeményei. Próza-
dolgozatai közül 1851-ben a „Hölgyfutár“
ban megjelent gasteini levelei tűntek ki, a ke-
dély, elevenség s esin által.

Tolla azonban nemcsak a szépirodalom terén volt munkás. A lassanként ébredő politikai élet is magával sodorta. —
Czikkei jelentek meg a „Pesti Napló“
s más politikai közlönyökben. Megyében
már jóval a forradalom előtt, 1844-ben
lépett föl mint szónok s természetesen a
szabadelvtű ellenzékhez csatlakozott. Nőül
vette a lelkes és szellemes Igmándy Mag-
dolnát, ki Madelaine név alatt maga is
irogatott, s vele 1854-ig a legboldogabb
családi életet élte. Kora elhunyt mélyen
megszomorítá Szelesteyt, ki nagyobb, ren-
dszeresebb munkásságban akarván enyhü-
lést keresni, Pestre tette át állandó laká-
sát s itt a „Szépirodalmi Közöny“
t alapította, mely 1856-ban indult meg, s a
legjobb irodalmi erők közreműködésével
becsülettel állotta meg helyét.

1860-ban az alkotmány némileg
helyreállításakor visszatért megyéjébe,
hogy részt vegyen a közélet mozgalmai-
ban. Vas megye főjegyzőjévé, s egyik ke-
rületre az 1861-diki országgyűlésre képvisel-
előjévé is választotta. A bekövetkezett új
provisorium ismét a magánéletbe szorította
vissza. Ismét Pestre jött s szabadszemléi
politikai cikkeket irt s élénk részt vett az
akkori mozgalmakban. 1864 márczius
15-én éjjelről arra a megdöbbentő hírre
ébredt a város, hogy többen, egy szélesen
kiterjedt összeesküvés gyanúja miatt elfog-
gattak. Szelestey is az elfogottak között
volt. Először az Újépületbe zárták, azután
Olmützbe, majd Theresienstadtba vitték.
És csak 1867-ben, a kinevezett magyar
miniszterium közbevetésére bocsátottat
szabadon. Fogságában is a költészet volt
vigasztalója. „Egy rab álmai“ volt a fog-
ság gyümölcse. Kiszabadulván, választóke-
rületre ismét felkereste bizalmával s képvisel-

előül választotta. A közművelődési ügyek
íránt élénk érdeklődésénél fogva b. Eötvös
Vas megye tanfelügyelőjévé nevezte ki. A
következő országgyűléseken is a képvisel-
őházban ült, a mellett nagy tevékenység-
gel vitte hivatalát, testi és szellemi erejének
nagy megfeszítésével. A lant csak ritkán
szólt meg kezében. Hogy hivatalos ál-
lása legkevésbé sem érintette lelke füg-
getlenségét (hisz a függetlenség nem az
állástól, hanem a jellemről függ) megmu-
tatta, midőn egy izben, mint képviselő,
igen szabadon szólt föl a közoktatási
törvény végrehajtása körüli erélytelen-
ség ellen. E nyilatkozata után, melylyel
éles összetűzésbe jött Pauler (akkori
közoktatási) miniszterrel, nem tudta többé
összeegyeztetni önmagát, hogy hivatalát
megtartsa s lemondott. Irodalmi tevékeny-
sége ettől kezdve ismét nagyobb lett s
számos költemény mellett cikkeket irt a
„Pesti Napló“
-ba stb.

Három évvel ezelőtt újra megnősült s
csendes magányban élt magának. Csá-
ládi boldogságát most sem sokáig élvez-
hette, mert egy agylob férfikora teljében,
a rendkívül szép alaku, daliás férfit hir-
telen megölte.

A közszeretet és becsülés, melynek ör-
vendett, aránylag kevésbé nyilatkozhatott
koporsója fölött: mert az épen közbejött
ünnep miatt a lapok csak temetése órájában
hozhatták halálhíret s barátai közül
is sokan csak későn értesülhettek elhunyt-
táról.

Teste a kerepesi temetőben nyugszik,
mely annyi drága kincsünket őrizi már.
Szelleme arra int, hogy szerényebb tehet-
ségekkel is tisztelt nevet vivhat ki a férfias
jellem, ernyedetlen munkásság s a hazafi-
kötelességekben való hűség.

Szelestey László költeményeiből.

I.

Zöld vetés közt . . .

Zöld vetés közt énekel a pacsirta,
Bár a vetés bársonya eltakarta:
Énekemben megszólal a szerelem,
Akármiként takarja is kebelem.

Szerelem nélkül az ember kebele
Kiszáradt fa, melynek nincsen levele;
Leveles az én szerelmem zöld fája,
Csakhogy bánat rakott fészket reája.

II.

Virágosan szép az erdő . . .

Virágosan szép az erdő,
Legény mellé illik a nő —
Hejje huja, lakodalom,
Magam is megházasodom!

Vizen uszik csak a hajó,
A lány menyecskének való,
Szerelmem az evezője,
Fejkötő a kikötője.

Torony nélkül mi a város?
Mit ér a nő, ha nem páros?
Rózsalevél, rózsalevél,
Mit egyedül sodor a szél.

A házasság csendes patak,
Béle virágok hullanak,
Megfürdenek ezek benne,
A patak bármerre menne.

Tündérvirág a szerelem,
Szívemben is ilyen terem:
Barna leány pillantása
Volt e virág fakadása.

A boldogság terebélyfa,
Fészket rak az öröm rajta:
Barna kis lány, lelkem-adta,
Pihenj meg velem alatta.

Szomjas a part, ha nincs árja,
Mit ér a szív, ha nincs párja?
Hejje huja lakodalom,
Magam is megházasodom!

III.

Hej az én szeretóm . . .

Hej az én szeretóm,
Ez a csinos barna,
Alattomban termett
Picziny piros alma.

Picziny piros alma
Terem elég sorban,
Picziny piros leány
Nem minden bokorban.

IV.

Beszélhetsz: akár a falnak . . .

(„Egy rab álmai“
-ból.)

Elhoztak biz ök idegen hazába
S egy várúregbe zártak el,
Elegeit mondtam, hogy az „tévedés“:
Ök csak azt felelték: „befel“.

Mondtam, hogy „az egész dologról én
Semmit — de semmit sem tudok“;
De mindig csak: befel, befel, befel —
Akármelyikhez fordulok.

No, ha „befel“, hát verjen beléje
A tüzesedő füttyfene, —
Gondoltam magamban végtére és
Nem szóltam többet ellene.

Csak ma kérdém: „hát ki az a befel,
Én azzal szólni akarok“ —
S feleletül az ajtót rám csukák . . .
— Értsék ezt az arkangyalok.

Moór és Marsala hőse.

Emléket nem állítottak neki. Nevét a
nemzet nem ismeri. Nehány rokon, ne-
hány jó barát s néhány öreg bajtárs emle-
kezik meg néha életéről, melynek hamar
vége lett s dícsőségéről, melynek nem lesz
vége soha.

Kun Béla. Ez volt neve. Apja alis-
pánja volt Veszprém vármegyének. Szelid
kedélyű, csendes humoru, jó öreg tábla-
bíró a régi időkben. Mintha most is lát-
nám a zöld asztal mellett, a mint kíváncsi
mosolylyal hallgatja a jegyző előadását
tolvajokról, szegény legényekről, verekedő
fiatalokról.

Prókátornak, szolgabírónak, tisztessé-
ges közhivatalnoknak szánta Béla fiát. De
hiába szánta. Vad volt a fiu, mint a hegyi
patak, melynek partjain szeretett csatán-
golni a Bakony árnyas ligeteiben. A patak
maga ássa medrét és a fiu maga teremté
meg az életpályát. Magunkfajta közönsé-
ges emberré nem tudta őt tenni még az
anyának szeretete sem.

Tizenkilenc éves volt, midőn a füg-
getlenségi harczot megkezdettük. Még gyer-
mek volt, még bajusza is alig kezdett pely-
hedzni, még oly könnyen elkelt volna
játsszótársnak fiuk között, lányok között.

Hiszen játék is volt egész élete. Játék
a sorssal. Játékszerei a kard, a harci ló, az
ágyu, a háboru és élete valának. Külön-
séget nem tett köztük. Egyiket csak úgy
szerette mint a másikat.

Mikor a harcz kiűztött, a családnak
minden erőteljes férfitagja felajánlta szol-
gálatát a hazának, vérét a csatatérnek.
Kun Sándor és Kun Géza már férfiak va-
lának s szinte restelve gondoltak arra,

hogy Béla, a gyerkőcz is velük megy egy
sorba. Megálta a helyet valamennyi. Bá-
tor volt mind a három, a hősök sorába
emelkedett Géza is, de a gyerkőczéből a
hősök ideálja lőn.

Az idősbek most is élnek. Az egyik
osztja az igazságot a király nevében, a
másik szánt, vet, kertészkedik csendes fa-
lujában. A gyerkőczek alszik a temetőben.

Első nagy csatája a moóri volt.
Vonult a magyar sereg visszafelé. Ki-
csiny is volt, unjonek is volt; — jött ellene,
jött utána Windschgrätz herczeg győze-
lemhez szokott rettenetes seregével.

Utolsó napja volt az esztendőnek. Ke-
gyetlen hideg idő, mintha már az is ellen-
sége lett volna a fegyvertelen, ruhátlan
honvéd-hadseregnek.

A csata előtti napon Moórott pihenőt
tartott a honvéd. Kun Béla már akkor
tiszt volt a Württemberg huszároknál.

Egy jó, öreg moóri lakoshoz volt be-
szállásolva, kinek ajka egy szót sem tudott
magyarul s kinek szive egy szót sem tu-
dott németül.

Valahányszor a jó öreg német és isten-
félő felesége ránéztek a fiatal hadnagyrá:
mindannyiszor kiesordult szemekből a
köny. Hogy ennek a gyermeknek ily fia-
talon kell meghalnia.

Az ellenséges hadsereg jobbszárnya
meglepte a honvédsereget. Perczel Mór
volt e sereg főparancsnoka. Talán jobb
lett volna neki esatát nem állani, — de ő
megálta azt.

A koczka gyorsan eldőlt. A tulnyomó
ellenség fegyelmzett s harczedett csapa-
taival pár óra alatt szétszórta a meglepett
honvédeket. Szétszórta és eltiporta.

Az ellenségnek egy egész lovasezrede
rohogott előre, hogy a menekülőket elfogja
vagy lekasabolja. Kun Béláé volt a fel-
adat: fedezni a visszavonulást s százötven
Württemberg-huszárral elfogadni a lovas-
sági harczot egy egész vitáz lovasezred
ellenében. Egy: tizenöt ellen.

Élre állt a gyerkőcz a legénységnek
és saját lelkét szerette volna a huszárhoz
átönteni. Hiába volt. A huszár nem fo-
gadta el a harczot s összezecapsz előtt utolsó
emberig megfordítá a kantárszárát.

„Ide nézzetek hát — kiáltá az ifju —
így kell meghalnia a katonának.“

Többet aztán nem is szólt. Keserű el-
szánással neki fordítá lovát az ellenséges
lovasság rohanó érzefalának.

Az egyik oldalon egyetlen lovas, a má-
sik oldalon két ezer. Mint mikor egy vé-
kony villámsugár neki ront a felhők fekete
végtelen tömegének.

Az ifju kiválasztá az ellenség parancs-
nokát. Gróf Schaffgotsch volt ez, termetre
s erőre óriási a gyerkőcz mellett.

Csak egyetlen szempillantásig tartott
a harcz. Az ellenség parancsnoka ketté-
hasított fővel bukott lova alá s a gyerkő-
czét százzorhanó lónak vaskörme tiporta le.

Vége volt a harcznak. A csatáról fölött
a szilaj, fagyaszító fürgeteg lett urrá. A hol-
takat és a haldoklókat eltakará a fehér hó
és a fekete éjszaka.

Mielőtt leszállt volna az est, gróf Schaff-
gotschnak öreg hű szolgálja elment megke-
resni urának holttestét. Megtalálta. A holt-
test mellett feküdt a gyerkőcz lovasul.

„E kutya ölte meg az én uramat“ —
szólt a szolgáló, s előrántván pisztolyát,
bánatos dühében mellen lövé az ifju huszárt.
Az nem tudott már a lövésről semmit.

Mikor a honvédsereg szétszórta marad-
ványai a városon keresztül menekültek, a
jó öreg német, a gyerkőcznek szives há-
zigazdája, oda állt a kapu mellé várt, vaj-
jon az ő vendége a menekülőök közt van-e?

Már az utolsó honvéd is elment s már
az ellenség diadalmas csapatjai száguldoz-
tak előre. Könnyező szemekkel ment be
feleségéhez.

„Mondtam asszony, mondtam, azt a
gyereket nem látjuk mi többé. Készíts tiszta
fehér ruhát terítőnek, ha sötét lesz, kime-
gyek érte, megkeresem és haza hozom.
Mit mondana az alispán ur, ha ezt meg nem
tenném.“

Az asszony készítette tiszta fehér ruhát
terítőnek és készítette jó meleg levest, hátha
még él, hátha ő még fel tudná támasztani.

Férje kiment a mezőre, megtalálta a
halottat s nagy vigyázva haza vitte. Bizony
látta azt az asszonyt, hogy itt nem meleg
levesre, hanem a halotti terítőre van szük-
ség. Föltették az ifjut az asztalra, leteríték
szépen s égő gyertyát állítottak a fejéhez.

Éjtél tájban benyitott az asszony a szo-
bába, hogy megnézze halottját. Rémtülve
látta, hogy a halott sebjei véreznek. Kiál-
totta férjét. Észrevették, hogy a fagy miatt
behegedt sebek a meleg szobában nyiladoz-
nak. Rögtön orvosért futottak s az orvos
kimondá, hogy az ifju még él.

Hirt adtak apjának, ápolták anyai
gonddal s elvégre az ifjuság vasereje le-
győző a halált. A golyót kivették a bordák
közül. Törött csontok helyre álltak, vágott
sebek szépen beferradtak, hanem aztán
mikor úgy négy hónap múlva lábra állott,
egész multság volt rá nézni.

Egyszerre férjüvált. A sok szabá-
lyos sebhely az arcon teljesen megfelelt
az élemedett kor férfias vonásainak. Hátha
még a főveget levette fejről. Tiszta fehér
homloka teljesen hasonlított Németország
térképéhez abból az időből, a mikor még
minden dűlőföldje külön fejedelemség volt.
Hanem aztán rokonai sem resteltek többet,
hogy a gyerkőcz is ott állt a katonasorban.

Jobb kezébe kardot fogni nem tu-
dott. De ez nem gátolta őt, hogy ezredéhez
ujra be ne álljon. Május végén már ott küz-
dött a diadalmos honvédsereg sorai közt.

Végig harcolta a függetlenség harczát.
Katonai pályája a személyes bátorság kés-
tetteiből áll. Világosnál neki is le kellett
tenni fegyverét.

Mint az orosz foglya. Nagyvárada ki-
sértetett. A honvédsereg tisztjei és az orosz
tisztiek között bizalmas baráti viszony fej-
lődött ki. Mintha csak egyenlő mértékben
kellett volna az osztrákok gyűlölniök.

Iránta különösen szívélyes volt az orosz
tisztikar. Csekély, de jellemző körülmény
szolgált erre okul.

Unalomból, mulatságból kártyajáték-
kal foglalkoztak oroszok és honvédek ve-
gyest. Ő is a játsszók között volt s nyert
bomlottul. Egy gazdag orosz fiu kezdte
elvesztetni mindenét.

Kun Béla letette az asztalra a kiosztott
kártyát. „Nem játszom — ugymond —
tovább.“

„Miért?“ — rivallt rá a vesztő orosz.
„Azért bajtárs — szólt nyugodtan a
honvéd — mert te nem értesz a játékhoz.
Helyzettink nem egyenlő. Ha hozzá ért
ember áll mögéd s szavát fogadod, úgy
játszom veled, egyébként nem.“

A gazdag orosz gróf megköszönte a
figyelmet. Az orosz tisztiek nagyot nézve

szorítottak vele kezét. Köztük azelőtt nem
így volt a szokás.

Őt is, mint oly sok bajtársát, besoroz-
ták az osztrák hadseregbe. Természetesen
közlegénynek, a hogy illet oly fiatal gye-
rekhez. (Folyt. köv.)

A Brocken-hegyi kísértet.

Mint nagyterjedelmű sziget az oceán
közepéből, úgy emelkedik ki a Harz-hegység
hatalmas gránitömege az észak-német síkság
egyhangú és unalmas mélyföldéből, s a meg-
mérhetetlenek látszó lapály közepette oly ritka
szép hegyvidéket képez, melynek látogatására
minden nyáron ezrével sietnek a turisták
Közép-Európa minden részéből, s nem ritkán
Észak-Amerikából is. A Harz északi Német-
ország legmagasabb hegyisége és teljesen magá-
nosan, elszigetelten áll; északnyugoti részét
Felső-Harz-nak (Oberharz), délkeleti részét
Alsó-Harz-nak (Unterharz) nevezik.

A Harz-hegység legmagasabb pontját a
Brocken-csucs (a rómaiak Mons Bructerus-a)
képezi. Heine azt mondja e csucsról, hogy az
tökéletesen német, akár jó, akár rossz, akár szép,
akár rut oldaláról tekintjük azt. „Ez tökélete-
sen igaz“ — írja Stroobant belga utazó és fes-
tész — „és ugyanezt mondhatók az egész
Harz-hegységről is. A vidék nagyszerű és fan-
tasztikusan festői; az év legnagyobb részén át
föltebe borogó ködök a hegyeknek valóban
kivételes, mondhatni rendkívüli jellegét és szí-
nezetet kölcsönöznek. Az ottani népen szintén
meglátszik a táj illetén természetének hatása;
bizonyos árnyaszerű sötétség ömlik el arcszínén,
főleg homlokán, melytől az egész arc felénk s
egyszersmind szomorú kifejezést nyer; mozdul-
tatai hevesek s ha némi felvilágosítást vagy
utbaigazítást akarunk nyerni tőle, saját nyelvén
kell megszólitanunk, még pedig helyes kiejtés-
sel, mert mihielyest észrevevői, hogy idegenek
vagyunk, rögtön hátat fordít s érthetetlen sza-
vakat mormogva, ott hágy a faképnél.“

A Brocken a németeknél, főleg az északi
németeknél, a legnépszerűbb hegy, a melyhez
igen sok történeti esemény, de még több népege
és monda fűződik. A néphit a Brocken csúcsára
helyezte a boszorkányok rendez gyűllyét. Egy
monda szerint, melynek eredete a legrégibb
ősidők homályában vész el, a boszorkányok
minden évben május 1-én összegyűlnek a hegy-
tetején, hatalmas tónökök, a Sátán elnöke
alatt. Összejövetelük idejét a németek Walpur-
gis-éjszakájának nevezik. A Brocken egyes
szikláinak s feltűnőbb helyeinek elnevezése mind
e mondára vezethető vissza: Ördögcsúcs, Boszor-
kányok oltára, Boszorkányok tánczterme stb.

Igen sok német költő látogatta meg és irta
le a Harz vidékét. Göthe halhatatlan „Faust“
jában énekelte meg a Brocken. 1777 novem-
berének egyik reggelén, napfelkelkor, a sűrű
pelyhekből hulló hó daczára lóháton ment föl a
hegy csúcsára. Göthe akkor nem annyira a híres
Brocken látásáért, mint inkább azért vállalkoz-
zott e veszélyes utazásra, hogy egy melákorban
szenvető fiatal emberrel találkozhassék, egészen
ismeretlenül, ki a „Fiatl Wether herkeszének“
olvasása után a nagy költőnek igen sok elkese-
redett és hobortos levelet irt. Göthe akkor 28
éves volt. E teli utazás alatt kedvelte meg a
Brockent s az egész Harz-vidéket annyira, hogy
később igen sokszor megénekelte s a „Faust“
egyik legbizarrabb és legfantasztikusabb jele-
netének színhelyéül is e vidéket választotta.

Heine gyönyörű „Harzreise“-jával öröki-
tette meg a Harzot és a Brocken, s azzal együtt
saját nevét is; Bürger, Claudius és más német
költők szintén sok szép költeményt irtak e
tájszépsegekben gazdag vidékről.

De a mi az idegen utazók szemében az
egész vidéket a legnagyobb varázssal vonja be,
az a természetnek ama különös játéka, mely
„Brocken-hegyi kísértet“ név alatt ismeretes. A
légtükörző désnak egyik meglepő tümenénye az,
melynek valószínűleg nagy része van abban,
hogy a Brocken a néphiedelem ördögök és
boszorkányok lakhelyének tartja. Stroobant
belga utazó következőleg írja le ez általa is
látott ritka szép természeti tümenényt: „A
hegyeket Isenburg fölött sűrű felhők borították
s az egész környéken sajátos halvány vilá-
gosság derengett. A hegy tetejére épen abban a

pillanatban értünk, mikor a felkelő nap első sugarai végigömlöttek a tájon, a nagyobb távolságban levő tárgyakat is határozott körvonalokban tették láthatókká. Kalauzom, ki egy darabig aggódva tekintgetett jobbra balra, egyszerre csak egy magasabb pontra vezetett, hol abban a ritka szerencsében részesültem, hogy pár percig gyönyörködöm lehetett ama pompás fata morgánában, melyet a „Brocken-hegyi kísértetnek” neveznek. Hatása megragadó és elbűvölő. A hegy nyugoti oldalánál a fellegek közül óriási

a napot a láthatáron, de azt a gyönyörű és nagy-szerű jelenetet, mely a hegy tulajdonán végbe ment, egyik sem láthatá közülök.

A brocken-hegyi kísértet évenként csak nyolc-szor vagy kilenc-szor látható. A nap állásának és a légkörben levő nedvességnek oly különös állapota s e két főtenyezőnek oly sajátos-összetalálkozása szükséges annak előidézésére, hogy megláthatása tisztán a véletlen szerencsétől függ. Mikor a nap a keleti láthatár szélén megjelenik s a Brocken nyugati része sűrű felhőkbe

ményt s csak bámulják, hogy az idegen utazók micsoda gyönyörűségeket találják abban, holott reszketniök és imádkozniök kellene annak láttára. Sámí Lajos.

Glatz Tivadar és rajzai.

Egy rendkívül hangulatteljes rajzot mutatunk be olvasóinknak. Mondjuk „tanulmány”-nak, vagy mondjuk „csendélet”-nek, e tájkép-

A BROCKEN-HEGYI KISÉRTET.

függönyhöz hasonló sűrű köd emelkedett föl, melyet a németek „Höhenrauch”-nak (hegyfüst) neveznek; abból aztán szép szivárvány képződött, azután bizonyos határozatlan, elmosódott alakok kezdtek látszani rajta. Először a Brockenhaus (vendéglő a hegy csucsán) nagy tornya tűnt fel óriási arányokban, azután saját alakjaink téveteig, határozatlan körvonala; mind ez árnyképek pedig a szivárvány színeivel voltak körülveve, melyek azoknak mintegy varázsszerű keretétül szolgáltak. Némely utazók, kik akkor a vendéglőben voltak, látták ugyan megjelenni

van burkolva, melyekből az a bizonyos ködfal egészen véletlenül a tulsó hegyoldalról jövő légáramlat által fölfelé hajtatik, a szemlélő, ha épen alkalmas helyen áll a ködfal és nap között (a mi megint csak a véletlentől függ), bámulva pillantja meg saját alakját, ijesztő óriássá növekedve, az átellenben emelkedő homályos ködlepben, pompás szivárványkeretbe foglalva. A Harz-hegység jámbor lakói, különben is bányászok s ennél fogva többé-kevésbé babonáságra hajlandó emberek lévén, megdöbbenve nézik az előttük maig is talányszerű és borzasztó tűne-

részlet egyaránt bájos és meglepően szép. Egy kis tanyát vagy majort ábrázol, százados fáktól árnyalva, melyek alatt az unokája hever annak, a ki ültette. Valóban meglepő művészettel fölvevett s izléssel kivitt részlet, mely a legmelegebb hangulat eredménye s hasonló hangulatot kelt a szemlélőben.

Nem a képzelet szüleménye; a természet leghivebb másolata, mert fényképi (photograph) felvétel után készült, s a ki az erdélyi szász földön keresné, megtalálhatná az eredetijét is természetben.

Glatz Tivadar műve, kiről egy ízben már, az erdélyi szász népviseletek ismertetésekor szoltunk s kiről most e kép bemutatása alkalmából kiassé bővebben kívánunk megemlékezni.

Glatz Tivadar, bár Bécsben született (1810, december 10.), hol atyja, a gyermekirodalomban dícséretes Glatz Jakab akkor az evang. egyháztanács ülnöke volt, mégis inkább hazánkfiának tekinthető, nemcsak annyiban, hogy atyja és anyja is szépeasságok voltak, hanem mert maga is, gyermekkorától, hazánkban élte le egész életét. Kisded volt még, mikor szülei Pozsonyba tették át lakásukat. Itt kezdette tanulmányait. A rajz s festészet iránt már korán kitűnt hajlama. Tanárai közül Schröfer (írói álnevé-

zött Tornamegyében, s a festői szadélói völgy tájképeiből hat metszetet készített. Majd, hogy Erdély felső tájaival is megismerkedjék, egy Kolozsvárt lakó nagynénjéhez vette magát s onnan tette kirándulásait a kis hegyesvölgyes ország különböző vidékeire. De a művészi vándorélet nem nyújtván elég anyagi biztosítékot jövőjére, az épen akkor alapított nagyszabeni főreáliskolánál elfogadta a rajztanári állomást, hol huszonnyolc évig, haláláig maradt. Később a gimnáziumnál is átvette a rajztanári teendőket. De kettős elfoglaltsága sem gátolta a művészi gyakorlatban. Részint a szünidőkben kirándulásokat tett a vidékre s mindig új meg új készlettel tért haza, részint másolt a Brucken-

Ily műveiért a párisi, hamburgi stb. kiállításokon kitüntetések és érmekeket nyert; s a mi őt ezeknél jobban megörvendeztette, a nagy mester, Kaulbach elismerését is kivívta, ki annak egy hozzá irt levélben meleg kifejezést adott.

A túlfeszített munka sietette halálát, mely 1871. ápril 4-kén következett be, mielőtt megérhette — mire vágyott — hogy 30 évi szolgálat után teljes fizetéssel mehesse nyugalomba s hátra levő éveit kizárólag művészetének szentelhesse.

Fényképi fölvételeinek anya-lapjai mind megvannak, s azokat könnyen lehetne sokasítani S. valóban, ethnographiai és régiség-tani képei-

TÁJKÉP NAGY-SZEBEN VIDÉKÉRŐL. — (Glatz Tivadar fényképe után.)

Oeser Chr.) esztetikai-, Martiny természet- és vegytani irányban hatottak rá. Kedvenc írója, Göthe, a művészet s különösen a képző művészetek iránti előszeretét hatalmasán táplálta. Még Pozsonyban kötött barátságot a későbbi jeles tájfestővel, Brodsky Sándorral. Mindez elhatározó volt későbbi pályájára. A bécsi művészeti akadémiára ment, s a tájfestésre határozta el magát, abban jeles képzettséget nyert, tanára Mösmer vezetése alatt, kinek csakhamar kedvenc tanítványa lön. Művészi kirándulásokat tettek a felső Kárpátok vidékeire. 1848-ban sógoránál, Asbóth Jánosnál (ki mielőtt a Klauzál miniszteriumában osztálytanácsos lett, hg. Eszterházy jószágigazgatója volt) hosszasan idő-

thal-képtár műkincseiről s festményei általános elismerésben részesültek.

A fényképirás általános elterjedésével ő is e jövedelmező keresetágra adta magát, mely a legtöbbeknek csak mesterség, de oly embernek mint Glatz (s tanítványa Koller) valódi művészet lehet. S nem csak, a mi legjövendelmezőbb, arcképeket vett föl, hanem tájakat s vidéktanulmányokat (melyek egyike mai képünk is) és a szász föld ódon építményeit, templomi s egyéb régiségeit, ereklyéit stb., melyekből roppant gyűjteményt állított rajzaiban össze, és végre népviseleti tanulmányokat, Kollerrel együtt, az erdélyi szászok s románok s nagy részben a székelység köréből is.

nek muzeumainkból, táj- és erdő-részleteinek s tanulmányainak pedig rajz-iskoláinkból nem kelene hiányozniok! —á—

Buda-Pest földje.

Salamon Ferencz, ki — mint általános tudva van — a főváros történelmének megírását még Pest városa megbízásából magára vállalta, e nagy munkájának egy részét, úgy látszik a bevezetést, közre bocsátotta a „Budapesti Szemle” legújabb füzetében, a fentebbi czim alatt. Maga az egész mű, kivált oly kitűnő írótól, minő Salamón, sokkal nagyobb érdeket kelt, hogysen a

megjelent részlet is csak egyszerűen elhangozhatnak a levegőbe.

Igyekszik tehát megismertetni olvasóinkkal magát a cikket s egyszersmind kivonatokat is mutatunk be egyes részleteket belőle.

„Nagy városok keletkezésének és kifejlődésének — így kezdi Salamon — igen fontos okai keresendők természetvi viszonyokban. Különösen döntő a városnak és környékének geológiai alakulása. Sokkal kevésbé jön tekintetbe a klíma, ha mérsékelt égélj városról van szó. Ezen kiemelt elvet követve főként a geológiai viszonyokat tárgyalja szerző, annyival is inkább, mert ez nemcsak a táj alakulását és a város földalapotját ismerteti meg, hanem azokat az épületanyagokat is, melyekkel a város legközelebről és legkönyebben el tudja magát látni, melyekből tehát legnagyobb részt épült hajdan és épül még ma is. A budai téglá és épületkőre nézve a következők rész ad egy általános képet:

„Agyagaink közt e vidéken legnevezetesebb s korra is legrégebb képződésű a kis-czelli agyag, melyből Ó-Buda irányában, a Mátyás-hegy aljában és Buda-Ujlakon vetik a téglát. Fentebb, a vörösvári uthoz közel, Boros-Jenő határában József főherceg téglavetőjéhez adja az agyagot. Ürömben és Pomázon is felhasználják. Békás-Megyernél, a kalázi völgyben, a csobánkai dombon is előfordulván, azt lehet mondani, hogy Ó-Buda környékén roppant mennyiségben van felhalmozva agyagunk közel a felülethez. Az agyag csaknem kökemenységű a hegyben s színe kék. Jó ideig szabad levegőnek, napnak, esőnek, fagyának kitéve kell állania, akkor a legkitűnőbb téglát adja.

A rómaiak Aquincuma, a hajdani Ó-Buda aligha nem éppen ezen legközelebbi agyagmet használta kitűnő téglájához. Így nemcsak földtanilag, hanem történelmileg is ez a legrégebben ismert és használt agyag. Rétege Budán is tetemes vastagságu, s úgy szólván kimeríthetetlen emberi felhasználás által.

De ugyanezen agyagréteg más szolgálatot is tesz fővárosunknak. Egész Pest városa alatt ez húzódik el két, három, egész tíz ölnyi mélységben. Fölötte nincs egyéb, mint kavics- és homoktakaró. Nevezetes körülmény. Mert ez agyag a vizet nem bocsátja keresztül. Ez által szilárd feneket ad Pest városa természetes vízvezetésének, melyről hátrább szólnok.

Agyagrétegünk víztől át nem hatható tulajdonságának legnyilvánosabb bizonyítéka az, hogy maga a Duna ennek hátán hőmpolyog, miután vagy két-három ölnyi kavicsot rakott rá. Szilárd keménységére pedig az a bizonyos, hogy hatalmas lánchidunk minden oszlopának fundamentuma ezen agyagrétegbe van ásva, s mióta állanak, legkisebb süllyedést sem tapasztaltak rajtuk.

Pest alatt ezen agyagréteg rendkívül vastag, mintegy háromszáznegyven ölnyire hatoltak már mélyébe a városligeti artézi kut furásánál, a nélkül, hogy kijutottak volna belőle.

Mindéz egy itt sokáig felejtett sós tengernek a maradványa és munkája. Csupán sós tengerben élő állat maradványai milliárdok száma bizonyítják ezt. Epen ily állatok, s többnyire mikroszkoppal keresendő parányi állatok vizsgálataiból szokták meghatározni agyagok és mészkövek rokonságát, geológiai korát.

Ily parányi állatok a mi agyagunkban a foraminiférák, melyek oly nagy mennyiségben fordulnak elő agyagunk némely agyában, hogy csaknem ezen állatok maradványaiból áll az egész tömeg.

Mikroszkopikus vizsgálatok vezették Hantken urat azon fölfedezésre, hogy a mi kis-czelli agyagunk, mely Pest talajának fundamentuma, éppen testvére azon márgának, mely Buda várának, városának s egész völgyteknőjének alapja, még pedig már a felülethez közelebb legtöbbnyire, úgy, hogy dr. Szabó József Budát a márgák városának nevezte. Mind a Pest alatt elterülő agyag, mind Budának felületibb márgája ugyanazon egy sós tenger művei, mint állati maradványai közös volta bizonyítja.

A budai felső márgát, s a Pestre nézve fontos kemény anyagot egy közös név alá foglalta a geologia, — elnevezvén mediterrán rétegetnek, — értvén alatta, hogy ezeket ama sós tenger rakta le, mely országunkban mintegy földközi tenger volt. Korra nézve harmadkori, vagyis a kontinensünket utolsó ízben borított sós tenger idejéből való.

Azonban mindazon rokonság mellett, mely Buda és Pest földtani fundamentoma közt van, a különbség oly nagy a két város földének geológiai képződése közt, mint csak két vidék közt lehet. Pesté igen egyszerű. Nagyjából meg volt alapítva talaja a leirt agyagréteggel. Budára nézve csak most következett be a felület megalkulása, s illetoleg a természet megkülönböztetése a két város területe közt.

A budai résznél mindenestre kiváló érdemek azon fejtetések, melyek a vizre, az ásványvizekre és a fürdőkre vonatkoznak. — bár egyébként oly gazdag s harmadfélvnyi közlelemény, hogy alig lehet belőle választani a nélkül, hogy érdekesnél érdekesebb részek el ne maradjanak.

„Buda igen szegény — ugymond Salamon — az első életsükség, ivóvizet tekintetben. Városáé minden időben képtelen lesz valaha védeni magát egy ostrom ellen, ha mesterséges vízvezetés által nem győzi le fő ellenségét, a szomszóságot. De természetesen kutakban, forrásokban s annál fogva állandó patakokban is szegény a vidék. Buda környékén több négy- és mérföldnyi területen egyetlen egy csermelyt sem találni, holottakkora területen más alkatu hegyi vidéken tíz-husz kisebb patak s egy-két folyócska elevenítik a tájt. A hegység árcai rendszerben szárazok, s csak nagy esők és hó-olvadások táplálják nagy ritkán mélyüket. A völgykatlanok szélessége s az oldalok rendkívüli meredeksége mellett a hirtelen nagy záporok megzúsz mind azt a kárt, mit a hegyi patakok ily esetben bárhol tesznek az országban, s így a budai Ördög-árokban, melybe a budai völgymedence valamennyi vízmosása torkollik, megvan mindazon hátránya, a mi a leggonoszabb hegyi pataknak, azon előny nélkül, hogy rendszer időjárásban csak egy legvékonyabb szál vízzel frísítendő mellékét.

Az erdőpusztítás — kivált a szőlők kedvéért — kétségtelenül befolyt az általános víztelenségre ezen a tájon. De nem ez a fő ok. A legsűrűbb reneteg korában is Buda hegysége aránylag szegény volt forrásokban és patakokban. A szegénység fő oka a vidék geológiai alkata, mi közvetve befolyt arra is, hogy magok az erdők egy részét kérészt kivágatván, hegyhát és hegyoldal nem tudott többé zöld ágra verődni. Így a Kecse-hegy, Mátyás-, Háromhát-hegy stb. fejen az erdő eltűnt ugyan, de nem a szőlő, vagy más kultúra miatt, mert ilyenek is csak itt-ott van nyoma.

Mind a dolomit, mind az alsó liász-mész, mind pedig a nummulit-mész, magokban véve a vizet át nem bocsátó kőnevek volnának; de számos repedések, hézagok, nyílások mindezeket vízvezető kőnevekké teszik. Ellenben a budai vidék kis-czelli agyaga és márgája vizet át nem bocsátó rétegek. Amazok, tudniillik a mészkövek, régebbi képződések, ezek, tudniillik a mediterránrétegek, újabbak; amazok mélyben fekszenek, emezek a felületen.

E szerint fölül vannak (általán véve) a vizet át nem bocsátó ama rétegek, melyekről Budát a márga városának nevezik, alól vannak a vizet át bocsátók.

Igy a Buda hegyi vidéken lehulló esőnek és olvadt hónak két útja van. Egy részét a viznek a felületen levő föld nem véve magába, a kisebb meredek vízmosásokban leönti az Ördögárokba, onnan egyenesen a Dunába. A másik résznek sikerül a föld alsóbb rétegei alá bujni, annak ellenére, hogy a budai környék felületét nagy részben vizet át nem eresztő rétegek alkotják. Ez nem történik s nem történhetik másutt, mint a hol a vizet át nem bocsátó felsőbb rétegek valamiképp szíjjel vannak repedve, hogy az esőviznek a mélybe jutásra szabad ut legyen tárva.

Régebbi mészköveink alkotván a szomszéd hegyek felső részeit, hasadékaikba, üregeikbe, barlangjaikba akadály nélkül veszi magát a légkör nedvessége. Alább a hegyoldalon a márga és kis-czelli agyag rétegei bütykökkel állanak fölfele; mert a dolomit és liász hajdani kiemelkedések fölemelt, fölhajított és fölgyűrt valamennyi felsőbb réteget, úgy, hogy azok kisebb-nagyobb dűléssel fedik a hegyoldalt. Így a hegyoldalakban a felületi viznek egy része is alája bujhatik a márgának és kis-czelli agyagrétegeknek. Ily módon állanak elő földalatti patakok, folyók, sőt réservoirok képező egyes tavak is. Rendkívüli mélységekre száll le ezen földalatti

folyamrendszer, s mentül mélyebbre száll, annál jobban fölmelegíttetik. Mert a föld kerekességén mindenütt azt tapasztalták, hogy a föld gyomra annál melegebb, mentül mélyebbre ásunk benne artézi kutat vagy bányát. Körülbelül 10 ölnyire egy fokot emelkedik a föld belsejének mérséklete, úgy, hogy 800 ölnyi mélységben a forró víz mérsékletét éri el.

A Buda környékén lehulló eső is rendkívüli mélységekre veszi magát, hogy a Duna-parton, a Gellért-hegy s a József-hegy alatt mint meleg víz üsse föl magát. Hogy mi módon s micsoda erő hatására jön fel ismét a mélységes mélyből a víz, ez már a kérdés.

Nem oly titkoszerű az, mint a hegyek kiemelkedésének kérdése. Igen egyszerű experimentum megfejt. Tégy képzeletben házad padlására egy hordó vizet, töltsd fel újra meg újra, s képzeld hozzá, hogy ez a János- és Háromhát-hegyben meggyűlő esővíz. Illeszsz a hordó aljába egy hosszú vas csövet, s képzeld, hogy ez a száz meg száz apró csatornán a márga burka alatt lefele iparkodó földalatti víz. Vidd le a csövet egyenes vagy görbe utakon a pin-czébe, hol az széles tömlővé vagy katlanná öblösödik s azt erős tűz hevíti, mely a föld meleg gyomrát helyettesíti. Onnan veszed föl a csövet az udvarra, vagy a ház első emeletére, s ha megnyitod a csövet, a padlás hideg vizének némi része mint meleg víz fog kibugyogni vagy kilövellni. Egyszerűen a felsőbb ponton levő víz nyomása okozza, hogy a csőnek alsóbb pontra helyezett végén ismét a felületre jön a víz, bármekkora mélységre szállott legyen is.

A budai hévizeket tehát nem más erő hozza újra napfényre, mint a felsőbb, hegyi vizek nyomása. A budai hévizek több mint 5000 lábnyi (mintegy 850 öl) mélységből kerülnek ismét a felületre.

De mi módon nyílt nekik út, hogy a mélyből ismét felületre jussanak? Ez nem képzelhető másképp, mint hogy a Sáros-, Rudas-, Rácz-fürdőnél, a Lukács- és Császár-fürdőnél stb. a márga- és kis-czelli agyagréteget a dolomit kiemelkedése felreharította, s ama kőnem barlangjai és nyílásai itt felszínre kerülnek ismét, s egy részét a föld gyomrában levő folyamoknak felcsapolják.

A budai meleg forrásokon huszonegy óra alatt összesen másfél millió köblábnyi több viz özőnlük ki. De Zsigmondy szerint ezzel koránt sem volt kimerítve a földalatti hévizmennyiség, sőt mindez csekély kárpótlás a budai mészhégy általános víztelenségéért. Még tetemes hévizmennyiség van elrejtve a föld mélyében. Ezen hypothesisre ásta ugyanazon jeles mérnök a Margit-sziget artézi kutját. Fölösleges talán megjegyezni, hogy egy artézi kut nem egyéb, mint mesterséges utkésztés azon mély vízfolyások számára, melyek péld. a budai régi fürdőknél magok találtak utat magoknak a felülethez. A Margit-sziget artézi kutja 62 ölnyi mélységből 24 óránként fél millió köblábnyi vizet önt ki, melyből a fürdőben föl nem használt fölösleg, vizes és módjára, a Dunába van eresztve. Jókora patak volna az, malmot birna hajtani. E szerint a földalatti vizeknek eddig felületre jött mennyiségéből négy öl patak telnék ki, melyre malmokat lehetne építeni.

A budai területen összesen hat meleg fürdő van: a Sáros-, Rudas-, Rácz-, Király-, Lukács- és Császár-fürdő. Ó-Budán ezen kívül fürdőül nem használt négy forrás van. Mindezeket kívül fakadnak föl meleg források a Duna medrében is. Így a Bomba-tér és lánchíd közötti vonalban Buda felől, s a volt Fürdő-sziget helyén. Ez az 1874 óta már nem létező sziget a Margit-szigeten valamivel fölül még a mult években csekély vízálláskor látható volt, mint hosszú keskeny zátony. Ezen, mintegy 4 lábnyi Dunavízálláskor, 700 lépés hosszú és mintegy 150 széles szigeten nem kevesebb mint 50—60 meleg forrást számláltak meg a zátony Buda felőli részén. Ma már a szabályozás kotrógépe a Duna fenekével egyenlővé tette e szigetet s a rajta volt források csak a Duna fenekén foghatnak felbuzogni s talán, mint ezelőtt mindig, meggátolni a Duna befagyását környékükben. Azonban mind szárazon, mind a Duna fenekén kibugyogó források mennyiségét Zsigmondy csekélynek tartja a még a föld gyomrában lapangókhöz képest.

Ebből indulva ki, fogott a valóban óriási munkához, a pesti városligeti artézi kut furásá-

hoz, minek már is nevezetes tudományos eredményei vannak. Fontos adalék a budapesti medence részletes ismeretéhez.

A budai hévizeket valóban, s nemcsak szóképen némi kárpótlások a budai patakok, hegyi források hiányáért s a kutakban való szegénységért. Mert valóban ugyanazon viz, mely a Gellért-hegy és a József-hegy alatti fürdőknél fölkap, patakok képeben öntözni a Sváb-hegy, Zugliget, a Lipótmező stb. lejtőit, ha a geológiai viszonyok másneműek volnának.

Azonban, ha mennyiség tekintetében csekély a kárpótlás, a város emelkedésére nézve valóban kielégítő. Mert az ezer évek óta felbuzgó budai meleg források nagy kecségetésül szolgáltak arra, hogy a Duna folyásának épen ezen pontjában város keletkezzen. Bármennyi állandó patak nem tette volna ezt a szolgálatot. Ezek számtalan helyen találhatók, míg a hévizek által a természet az első privilegiumot állítja ki Budapest számára, s szánta civilizált népek megtelepedése helyéül.

Webb kapitány.

Bátran elmondhatjuk, hogy jelenleg a sport szándékban élünk. Egymást érik a rendkívüli testi erőt és kitartást igénylő nevezetes hőstettek, a melyek kétségtelen bizonyítékul szolgálhatnak arra nézve, hogy az emberi nem ma is csak oly erőteljes, kitartó, sőt sok tekintetben hatalmasabb és erősebb, mint a sokat dicsért „régii jó időkben“. Zubovics, Salvi, Holtum, Boyton kapitány és mások is egymás után lepték meg a világot, bámulatos testi erővel és kitartással tanuskodó hőstettekkel és mutatványokkal, s ime most egy új versenytársuk támadt Webb kapitány személyében, ki a többiek hírnevét aligha el nem homályosítja, mert a mit ő tett, nagyobb szerű valamennyi eddig hallott hasonnemű sportnál. Ugyanis Webb kapitány a Csatornát Dover és Calais, Angol- és Franciaország között, minden mesterséges eszköz nélkül segély nélkül uszta keresztül.

Webb Mátyás kapitány 1848-ban született Dawley-ben, Shropshire-ben. Iskoláit elvégezve, csakhamar tengerészessé lett és először „Conway“ nevű hajón vállalt szolgálatot. Uszni hét éves korában tanult meg és első életmentési hőstettet szintén akkor vitte véghez, mikor még a „Conway“ fedélzetén szolgált; ekkor ő és többi társai, kik vele együtt az életmentő bárkán voltak, egy-egy ezüst irón-tartót kaptak jutalmul, a miért egyik társukat, ki véletlenül a tengerbe esett, a biztos halálból kimentették. Azután egy nagyobb kereskedelmi hajóra vették fel tanonczul s mikor szerződése lejárt, először mint másod-, azután mint első tiszt szolgált több calcuttai kereskedő hajón, s mikor egy hajót a suez csatornán vezényelt keresztül, a víz alá merült s valami akadályt, mely a hajót meg is horzsolta, egymaga hárított el az utból. 1873-ban a „Russia“ nevű gőzhajóról viharos időben ismét a tengerbe ugrott egyik tengerész társa megmentésére, de minthogy a hajó akkor igen gyorsan ment, bár az életmentő csónakot azonnal utána küldötték, csak 35 perc múlva tudták kimenteni őt a vízből; társa, kinek mentésére sietett s ki a vízbe esés után hihetőleg azonnal elájult, viz alá merült, nem volt többé megmenthető. E tettéért Webb több életmentő társaságtól arany- és ezüstérmeket kapott s azonkívül a „Russia“ utasai 100 font sterlinget adtak össze számára.

Azóta több nagyobb utazást tett, mint első tiszt a „Ballin“ és mint kapitány az „Emerald“ s mikor ez év júniusában Boyton kapitány egyszerű uszási kísérletéről hírt vett, azonnal elhatározta, hogy ő is megkísérli átúszni a Csatornát, de minden mesterséges készülék nélkül. Nevezetes tengeri utja előtt, mely oly diadalmasan végződött, július 3-kán kísérletképen Blackwalltól Gravesendig, tehát 20 angol mérföldnyi távolságra négy óra és 52 perc alatt uszott el. Azután valami két hét múlva erejét s kitartását ismét próbára teendő, Dover-től Ramsgate-ig uszott el nyolc óra és 40 perc alatt. Végre a mult hó utolsó napján d. u. 1 óra körül elindult nagy utjára, hogy a Csatornát Dover-től Calais-ig átúszza. A lég csöndes, a tenger nyugodt és kedvező volt. Szívvel fakadt, éljenés kísérte ki a merész uszót a doveri kikötőtől s Webb vidáman és bátran vetette magát a tengerbe, hogy abból csak Franciaország

partján szálljon ki. A kapitány teknősbéka-olajjal kente be egész testét, hogy a hidegnek könnyebben ellenállhasson. Az ut irányát Toms kapitány mutogatta neki, „Anna“ nevű hajójával s Webb lankadatlan erővel hasítá a hullámokat maga előtt. Utjában négy apály és dagály érte, melyek közül kettőt egészen átúszott s a másik kettőnek is felével bátran megküzdött. Háromnegyed három óráig folytonosan uszott; ekkor egy pohár jó ale-t (angol sör) ivott és újult erővel fogott ismét az uszáshoz. Az éj beállt s Webbet még mindig herkulesi munkája közben találta; olykor-olykor sörrel, théával és forró kávéval üdítette föl magát; szolidabb táplálékot nem vett magához az egész uton. Uszásának három utolsó órája kegyetlen munka volt. Igen lankadt és kimerült volt már s a tenger habo-rogni kezdvén, a sós víz szeméibe ment s majd megvakította. Azonban, mint magá mondta, azzal az erős elhatározással ugrott a vízbe, hogy vagy átúszik Franciaországba, vagy végkép elmerül. Az utóbbi majdnem be is következett, főleg mikor valami polyp-fajta állat erősen megmarta; ekkor el is kábuld, hogy a hullámok csapkodásától kissé megvédte. Webb, ki már közel volt merész vállalatának megfúszásához, új bátorságot nyert e váratlan segítség által s végre csakugyan kiköthetett Calais homokos partján, másnap szerdán vagyis szeptember 1-jén 10 óra 41 perczkor délelőtt, miután 21 és három negyed órát töltött a vízben. Akkor aztán elhagyta ereje. A hős uszó arezra bukkott azonnal, míhlyest lábai a száraz földet érintették s erős baráti karok szállították a reá várakozó kocsira. A tömeg tiszteletteljes ósztinte csodálkozással fogadta. A „Hôtel Paris“ban nyitottak szobát számára, hol eleinte bizonyos delirium-féle gyöngeség fogta el a kimerültség miatt, de azután csakhamar mély álomba merült s mikor fölébredt, mondhatni semmi baja sem volt többé, csupán nyaka fájt kissé, meg lévén meredve a hosszas vízbenlét következtében.

Calaisból szülőföldére, Shropshirebe utazott Webb kapitány, hol egész diadalnál fogadták földieit és lakomákat rendeztek számára. Londonban szintén ő volt a nap hőse. A polgármester bevezette a „Cinque Ports Yacht“ klubba is, melynek főbb tisztviselői ezüst bilikommal tisztelték meg. Aláírását nyitottak oly célból, hogy Webb kapitány hőstettét méltóan megemlékezéssel ajándékozzák meg s azonkívül az egész angol nemzet nevében is értékes ajándékkal szándékoznak őt meglepni.

Webb kapitány uszása valóban oly egyszerű hőstet, a melyhez hasonló ember még talán sohasem vitt végbe s így nem csoda, ha világszerte oly nagy bámulattal és elismeréssel adóznak neki érte.

Japán hajdan és most.

IV.

Gyermekevelés. — Tornászat. — Társasjátékok.

A gyermekek czélszerű nevelésére Japánban már ósidőktől fogva mindig nagy gondot fordítottak s ezt az ott uralkodó rendezett családi élet nemcsak lehetővé tette, hanem hathatósan elő is mozdította. Humbert svájci nagy-követ érdekesen írja le a japániai nevelési rendszerét. Azóta természetesen, mint sok minden, ugy a közkutatás is lényeges változásokon ment át Japánban, úgy hogy ma már az sem sokat különbözik a legmivelőbb nyugoti állománytanrendszertől. Humbert a szomszédságában levő gyermekiskolát gyakran meglátogatta. A gyermekek vidáman ültek a tanteremben és a tanító egyes mondatokat olvasott föl előttök, melyeket ők hűségesen utána mondtak. Minden gyermeknek legelőször is az Irovát kell Japánban megtanulnia, épen úgy, mint nálunk az ABC-t. Az Irova négy sorból áll s nem magán- és mássalhangzókat foglal magában, hanem a japáni nyelv alaphangzóit, melyeknek száma 48-ra tehető s egy kis költeményt képeznek, melynek kezdő szava Irova; innen kapta nevét is. A kis költemény értelme magyarul körülbelül ez: „A szin és élet mulékonyak. De mi is lehet ez: a világon állandó? A mai nap a semminek mély örvényében enyészett el.

Egy álom töredékeny képe volt az; legcsekélyebb nyugtalanságot sem okozhat nekünk.“

Természetes, hogy ez az életnézet a nyugotiakéval nem igen egyezik meg; ánde a japániai szeretik az életet a könnyebb oldalról fölfogni; örömeiket, mulatságaikat gyermeketek jellegűen; a balsors nem nehezedik ölnomsúlylul rájuk, s a nélkülözéseket önmegadással és zugolódás nélkül tudják eltűnni; a haláltól nem iroznak. Főleg a gyermekek közt uralkodik nagy életvidámság, s a szülők nem szokták elrontani ártatlan örömeiket. Vannak utazók, kik azt állítják, hogy a gyermekek Japánban sohasem sírnak; ez kissé túlzott állítás lehet, mert a gyermek Japánban is csak úgy érzi a fájdalomt, mint másutt akárhol; de annyi tagadhatatlan, hogy nagyon ritkán sírnak. Pedig a gyermekevelés nem mondható kíméletesnek, vagy épen kegyezetetőnek. A kicsinyeket már korán megbarátkoztatják az időjárás viszontagságaival; szőlőt és esőtől nem nagyon kímélik őket; a szegény kis teremtetéseket, miután simává nyírták, az eget nap hevészé is jó leve hozzá szoktatják. Az anya csemeget, mint valami batyut, a hátán czipeli, még pedig oly czélszerű módon, mely az anyára nézve legkevésbé sem fűrasztó, úgy hogy például a parasztnak minden akadály nélkül végezhetik mezei munkáikat gyermekekkel hátukon. A házban és folyosón a gyermekek kényők-kedvők szerint futkoro-zhatnak és játszhatnak, mert a szobák és tornácok négy hüvelyk vastag gyékényszőnyeggel vannak bevonva; székekhez és asztalokhoz pedig azért nem üthetik magukat, mert Japánban eféle házi butorok nincsenek használatban. „A gyermekeket úgy engedik élni, a hogy a természet kívánja“ — írja Humbert; — „többnyire mindig a szabad levegőn vannak és a szobákban is teljesen szabadjokra engedik őket. A szülők gondoskodnak számukra játékszerekkel, játékokról s gyermekünnepekről, hanem az iskolába járást is a legszigorubbán megkövetelik tőlök. De azért az oktatást nem hamarkodják el s a kora érettséget vagy mesterkéltiséget gondosan kerülnek. Egyetlen japáninak sem jut eszébe, hogy gyermekeit az iskolától visszatartsa; az iskolatagotás ott elannyira magától értődik, hogy e tekintetben semmiféle kényszerrendszá-bálya szükség nincs s nem is volt talán soha. Minden japáni férfi ugy, mint nő, legalább írni, olvasni és számolni jól tud.“ — Melyik nyugoti művelt állam mondhatná el azt összes polgáraitól?

Eulenburg gróf, ki a 60-as évek közepe táján a japáni porosz követség főnöke volt, a közkutatás-ügyre vonatkozó kérdéseire már akkor azt nyerte feleletül, hogy Japánban mind magán- mind állami nevelőintézetek nagy számban vannak; az utóbbiaknál nem fizetnek tandíjt, hanem az azokba való felvitelhez külön engedély eszközöndő ki. A ki ott kintiteti magát, a tanfolyam bevégezése után azonnal állomást és tisztességes fizetést kap. Iskolakényszer nincs és nincsen is rá semmi szükség; minden rendű és rangú szülők saját jószántukból örömet gondoskodnak gyermekeik neveltetéséről. Az ország törvényeinek, főleg a régieknek, ismeretere már az iskolában megtanítják a gyermekeket.

Játékszerkeskedés annyira van Yeddóban, hogy talán egyetlen európai városban sincs több; a japániai ritka szeretettel gondoskodnak gyermekeikről e tekintetben, s a fiatalok mulatgatásában rendkívül találékonyak. Számtalan bolt csupa bábukkal van tele, melyek a legtar-kább módon, de mindig egyenes és izléssel vannak felöltöztetve; a lányok ott is oly szivesen játszadoznak ezekkel, mint nálunk s a fiúgyermekeknek is megvan a maguk falova, korbácsa, kardja és puskája; van ott játékszer minden kor és hajlam számára elég. Csupa forgójáték van legalább harmincz-féle s azok közt a legtöbb valóságos művészi találékonyaság van készítve; fölfelé szaladnak, kötélen táncolnak, szétválnak több darabra, melyek szintén tovább forognak stb. Sárkányaik a legfantasztikusabb alakokat mutatják s mikor föleresztek, a levegőben zenélnek is. Forgókkal és papírsárkányokkal még a felnőttek is gyakran elmulatnak, minthogy a japániai máskülönbösen is nagy barátjai a tréfának és játéknak.

A fiúgyermek már jó eleve hozzászokik testének gyakorlásához, erősítéséhez és az élet fáradsalmának megírásához. Minden japáni

született tornász. A porosz követség több tagjának párszor alkalma nyílt a japáni gyermekek tornászati ügyességét csodálni. A birkózás a nép minden osztályánál kedvelt multság s a japáni főur saját és hozzátartozói mulattatására külön birkózókat is tart, kik épen úgy mint többi cselédei, az udvartartáshoz tartoznak és nagy tiszteletben állanak.

Említettük, hogy Japánban nem csupán a gyermekek, hanem a felnőttek is szeretik a játékot, mikor az élet gondjai arra időt engednek. A japániak társasjátékai közt legkedveltebb az ugynevezett róka-játék, melylyel a játszó Kicsne urat, t. i. Róka komát akarják kigúnyolni, de a mely többnyire az ő vereségökkel szokott végződni. A játék rendszeren igen ártatlanul kezdődik s az Európa déli részén divatozó ujjasdinak vagy ujj-játéknak felel meg; többnyire énekekkel és tapsokkal szokták kísérni. A játék három egymásután következő kézműveléssel kezdődik; az első abban áll, hogy a játzó kezét fölemeli s félig bezárva, mintegy kurtőcskét vagy tölcsért képezve tartja fülei mögött; a másodiknál kezét ökölre szorítja és

kány van fölállítva; ez utóbbi rendszeren sapka, esésze vagy bármely egyéb tárgy, melyet a róka-nak oly ügyesen kell a kis székről elkapni, hogy kezét a kötelkarikával oda ne foghassák. Ha a patkány-örök a kötelet hamarabb vagy később rántják meg, mint kellett volna, ők fizetik meg a büntetést. Ha pedig a róka csipik meg, habár csak kis ujjá hegyénél fogva is, a társaság férfi és nőtagjai az ő költségen mindaddig dőzsölnek és isznak diadalmasan, míg nekik a megcsipett róka fogságában gyönyörködni tetszik.

Ily eseteknél a zenekar pokoli lármája és a társaság tagjai által produkált éktelen arc-fintorgatások nem elégségesek a gyülekezet féktelen örömeinek méltó kifejezésére. Egy-két szamszint (brügö- vagy gitár-alaku japáni hangszer) a hölgyek kezébe adnak, nehányat pedig a padlóra helyeznek, s ott verik azokat kegyetlenül, hogy öblös üregök minél nagyobb hangot adjon; azonkívül a kezeik ügyebe eső csészéket és poharakat is összeütögetik, hogy csak egy csengnek, bongnak belé; az énekesnők rikácsoló hangjai közé mindenféle állatok hangjait utánozó kiáltásokat vegyitnek; a legfürgébb ven-

RÓKAJÁTÉK JAPÁNBAN.

karjait gyorsan előre nyújtja; végre a harmadiknál mindkét kezét fölnyitja és a térdkalácsokra helyezi. E különböző kézműveléseket a róka, puszka és yakunin szerepeinek nevezik. A játék folyamata ez: A róka veszt a puszka ellen, mert a puszka meglövi. A puszka veszt a yakunin (polgári vagy katonai tisztviselő) ellen, mert a yakuninnak kell annyi eszének lenni, hogy magát védelmezni tudja. Végre a yakunin veszt a róka ellen, mert Kicsne ur a föld kerekességén a legravaszabb teremtet. A vesztő félt egy pohár szakinak kiivására itélk.

Elképzelhetjük, hogy az ilyen büntetés hatása következtében a játék hovatovább mind élénkebbé, tüzeesebbé válik. Akkor egy-két játszó úgy találja, hogy a játék hosszas ülést kíván és az kissé unalmas. Egyikük felkél s a társaság helyeslő zúgása között hosszú kötelet kerít valahonnan és arra, miként a játékot feltüntető s japáni festmény után készült rajzunkon látható, laza bogozással összevonható s kiterjeszhető karikát köt. A kötel egyik végét ő, a másikat egyik társa fogja kezébe oly gyöngén, hogy a karika ne húzódjék össze. Az utóbbi mögé kis állványt helyeznek, melyen az ugynevezett pat-

dégek föllábon kergetik a szerencsétlen róka-t, míg mások elébe kerülnek s gáncsot vetnek neki, hogy orrára bukják. Kicsne uram pedig, a japániak Róka komája, titokban ott van közöttök, meglesi őket és annál inkább örül, minél magasabb fokra hág az eszevesztett multság, mert jól tudja, hogy ilyenkor az egész társaság holtreszeggé iszsa magát, s ezáltal ő is meg lesz boszulva minden rajta elkövetett sérelemért.

Egyveleg.

— Amerikai baraczkok. Delaware állam mértőföldnyi területű baraczk-kerteiből közelebb egy 2400 kosárnyi szállítmányt tettek hajóra, melyt az Európába, Liverpoolba szállítja. A gőshajó belsejének egy jelenléte részét e célra jégáblakkal bélelték ki, míg egy a gőzgép által hajtott óriási legyezőt folyvást friss levegőt hajt keresztül e helyiségen. A baraczkokat ezen elővigyázat mellett teljesen friss állapotban vették az angol piacokra szállíthatni.

— Japáni fürdők. A világ egyetlen országában sem tartozik a fürdés oly annyira a napi élet szokások

körébe — írja egy angol utazó — mint Japánban. Minden magánházban s minden vendéglőben található fürdőkádakat, melyek fedéllel vannak ellátva, ugye-nyesen csak a fürdő feje marad szabadon. A kád végé-hez egy faszénnel fűtött kis kemence van alkalmazva. Ennek tüze a víz hőfokát folyton oly magasságban tartja, hogy európai ember nem érti: miként állhatják ki a japánok a forró vizet. Hanem ők óráhosszat elülnek a kádban, melyben valóságos kifőzetik magukat. Mikor a fürdőt elhagyják, vörösök mint a főtt rákok.

— Egy fiatal író szűzbeszéde. A párisi „Figaro” a következő balesetet írja le: Az Odeon-színház egyik művésznője a mult ősszel vendégszerepekre ment a vidékre. Mademoiselle Anette teljesen meghódította a közönséget, s egészen összekuszálta a fiatal nemszedők szíveit. Következett a bucsu-fellépés. A közönség tün-teneti kezdett, gyűjtést rendezett, hogy a fiatal művésznőt valami maradandóbb bucsuemlékkel lepje meg. Az eredmény egy 1000 frankos babérszosz volt, melyet Mr. Villiem ismert fiatal írónak kellett átadni a szin-padon. A váltságos percz elérkezett. Közönség lepte el a szinpadot, a művésznő megjelent, a szónok elszorult szívvel közeledett a babérszoszhoz: de hogy e bucsu alatt a váltságos fájdalom még borzasztóbb legyen, a fiatal

A z u j h á z.

Fővárosi tárcza.

Uj mindenképen. Nemesak azért, mert uj vá-lasztások után alakult meg, hanem sokkal inkább, mert feles számmal létsz benne uj arczokat, uj embereket, uj pártarányokat s uj életet. Az uj generáció parlamentje; a sörényes, fűrtös, hajdús fejek törvényhozó gyűlékezete. Rosz élcezek gyártói: ezt a „hajdús” epithont arra is magya-gyarázhatnák, hogy mi tulajdonképen a „szolgabírák képviselőházát” akarunk vele jellemezni, lévén minden magyar szolgabírónak jobb keze a — h a j d ú. Legyenek nyugton! A magunk és Szarvas Gábor megnyugtatóra helyreigazító-lag megjegyezzük, hogy tulajdonképen „d u s h a j u”-t akartunk írni. Ez magyaros is, meg félremagyarázhatlan is. Kívánom is teljes szí-vevből, hogy a ki komolyan ir „hajdús”-t, „kel-lemdús”-t, „erénydús”-t, „bájtjeljes”-t, sat. kül-delessé ki a Spree, vagy az Elbe partjára, enni a száműzött mosléki felsőnémet főtzt, s inni hozzá berlini sört és drezdai kávé-t. Azt hiszem, hogy ezen radikális javaslatomra a „Magyar Nyelvőr” is rá fogja ütni a helybenhagyás pecsét-jét. Amen!

Ez a rövid nyelvészeti kitérés igen ápropo-eszünkbe juttatja, hogy a 197 „uj embertől” a magyar nyelv tisztaságának barátjai elvárják azt is, hogy nem fognak oly nyakatekert magya-rsággal szónokolni, interpellálni és javaslatokat írni, mint a házból kimaradt „öregék” nagy ré-sze. A képviselő nemesak saját választókerületé-nek, hanem egyuttal az egész nemzet értelmisé-gének képviselője; — bár az volna mindig t é n y l e g i s! — már pedig a ki egy nemzetet s annak értelmiségét representálja ország-világ előtt: annak magasabb is úgy kellene beszélnie és írnia anyanyelvét, hogy a gyorsírók s ország-gyűlési tudóstóknak ne szerezzen fáradságos munkát összegyűjtésük és kuszált mondatai-nak nyelbe ütése által.

Szent igaz ugyan, hogy jó szónokok és sty-listák nem teremnek minden borkorban. De nem is azt értjük óhajunk alatt, hogy mindenki kies-tergályozott körmondatokban beszéljen a la Bar-tal György, vagy a rethorika oly gyöngyfűzereit bocsássa utnak ajkairól, mint már-már kihalt nagy szónokaink. Hanem igenis elvárhatunk minden képviselőtől legalább annyit, hogy ért-hetőn, nyelvészetiileg helyesen és magyarosan tudja kifejezni gondolatait. Ez az, a minek ed-digéleg nagy hiányát tapasztaltuk képviselőinknél.

Az ember olykor nem tud hová lenni bo-zszankodástól, ha egy-egy tősgyökerez magyar kerület ugyancsak tősgyökerez magyar képviselő-jét hallja küzködni a házban a magyar szóval. A „tattatott” és „tettetett”, a „tatván” és „tet-ven” csak egy ropog fogai közül, mintha mogyo-ról harapna föl minduntalan. Hanem még ez csak „bliktri” ahoz képest, minő „veszekedett” szó-fűzést hallasz még „birneves férfiak” beszéde-iben is, nem érve közéjük Madarász papát, a ki fehérmegyei létere olyan pogány módra törí — szónokolva és írva — a magyar nyelvet, hogy e tekintetben unikum a házban.

Hol a menküben — kérded aztán magadtól — tanulták meg e „szónokok” így csuffi tenni a gyönyörű anyanyelvet? Hottentota volt-e a dajkájuk, avagy künézer az iskolamesterük? Jó magyar zamatu kiejtésük nélkül azt hihet-néd, hogy a „Peleskei Notárius” valamelyik va-sas németje rakosgatja egymás mellé összeviszsa hányva a „veriflixt” magyar szavakat.

Az „uj emberek” talán magyarosabban és nyelvészetiileg helyesebben fogják kifejezni magukat. Egyébiránt kévsről tudni még, meny-nyit — a egyáltalán nyom-e valamit a latban. S jegyezzük meg azt is, hogy a fixtal nemzedéktől annyival több joga van az ország értelmiségének magyaroságot követelni beszédben és írályban, mivel az elemi iskoláktól kezdve az egyetemig alkalma volt magát beleélni a magyar nyelv-tanba és írályba. Öregünk — kiknek soráiban pedig maig is legkiválóbb szónokainkat találjuk — még a latin nyelv emlőin nőttek nagyra. Fiatalságuk arra az időre esik, mikor Magyar-országban aligha nem több ember tudott hibátlan latin levelet írni, mint jó magyaros zamatu. Ez másképp lett idővel. Ép azért várunk többet helyes magyarság tekintetében a művelt fiatal nemzedék tagjaitól ...

A házban a szabadelvű párt rengeteg tábo-rától alig látod a jobb- s baloldali ellenzéket.

Aránytalan kis szárnagy gyánat határolják a kormánypárt nagy derékhatát, melynek ifju alkatelemei eszedbe juttatják a „fiatal gárdát”, melyet I. Napoleon 1813-ban állított föl, midőn a „vén gárda” hatalma és dicsősége e történelmi emlékü kivívója, jobbadára elveszett a rémes oroszországi hadjárat alkalmával. Képviselő-házunk „vén gárdája” egy békés választási campagne alkalmával fogyott meg, leszámítva azon tagjait, kik érezve törődésüket, önkényt léptek vissza a politika invaliditásainak sorába.

A szilárdul helyt állók között azonban meg sok tisztelt név van. S ez ma — midőn az elmúlt évek ádáz politikai tusáinak sáros hullá-mai fölfreccsentek előbb országosan ünnepekt alakok arcára is — többet jelent, mint bármi-kor előbb. Ghyeyz Kálmán, mint e régi parla-ment harczosok legtisztelteméltóbb alakja, az elnöki emelvényen emlékeztet a hullámfekező Neptunra; csakhogy hatalmának jelképe a mythos szigonya helyett: a modern elnöki — csengetyű. Népszerűbb elnöke ez időszert alig van európai parlamentnek nálánál, kit e helyre nem egy elme oktroválása, hanem a ház köz-bizalma emelt. „A multos annos!”

Zsedényi, kinek alakja egy nagy esemé-nyekben gazdag félszázad élő történelmét kép-viseli, derültebb és életvidorabb, mint valaha — talán mivel kilátása van pártja „uj emberei” körében proselytákat szerezni takarékosági politikája számára. Szerencsés halászatot! Az ex-miniszterekből ma-holnap külön pártot lehetne szervezni, jelölő a gyakori miniszter-váltságnak. Legkevesebb sem mutatnak azon-ban oly arcot, mintha fájlalnék a curulisi karszékektől vett bucsut. Nem a Máriusok anya-gából vannak gyurva, hogy busuljanak egykori miniszteriségük romjain. S a Julius Caesaréből sem, a ki egy nyomorult faluban inkább óhaj-tott első ember lenni, mint Rómában második. A mi ex-minisztereink beírják most szerényen a képviselőházzal. Hjah, c'est la guerre! Ez a parlamenti szereplés sorsa.

„Gestern noch auf stolzen Rossen,
Heute durch die Brust geschossen,
Morgen tief im kühlen Grab!”

A parlamenti harczos életének fázisai persze nem oly rohamosak és kegyetlenek, mint a katonái. Hanem bizony, a ki nemrég még a miniszteri állás magas polcán sültekérezett, az ma egyszerű képviselő, s ha a tisztelt „óh nép-nek” úgy tetszik: a jövő választással kikosara-zott képviselőjelölt, illetőleg halottja a parla-menti életnek.

Gróf Lónyay Menyhért hiányzik az ex-mi-niszterek sorából. Könnyű neki. Nem kell repát természetnie, mint Cincinnátusnak, hogy meg-szűnt az államférfiu pályán működni. Pulszky Ferenczel egy jókora csomó ismeret és szellem vesztett ki a házból. Ó maga ott van a szomszéd-ban: a muzeumban, hol az ósvilági állatok ma-radványai, a régiségek, a japáni és kínézer ipar tárgyai s a méltóságos főrendek honolnak.

Paczolai alakja impozánsan domborul és emelkedik ki az „uj emberek” középtermete mellett. A vén gárda tambour-majorja. Mióta egyébiránt még a mult országgyűlésen némely kérdésben önálló véleményt nyilvánított, elvesz-tette pártja azon tagjainak kegyét, kik föltétle-nül esküsznek minden miniszteri szakálra, legyen az akár hirtelen szöke, akár fekete.

A házban kétségkívül a belügyminiszter a legélénkebb figyelem tárgya, ugy az ujdonsült honatyák, mint a karzati közönség részéről. Tanulmányozzák arczkifejezését, s mohósággal kap-nak minden szava után, ha mindjárt csak a ház-szabályokat kommentálja is. Pedig nagyon hal-kan beszél. Hü praetoriánusai, élőkön Móricz Pál, önértékteljesen tekintenek végig a hívek rengeteg során. Tisza-Csaszar, az igennel sza-vazók üdvözölnek!

Az „uj emberek” saorgalmasan látogatják a házat. „Uj seprő jól sópör.” Reméljük egyé-biránt, hogy e diesereteméltó tulajdonságról nem fognak lemondani később sem. Most a parlamenti abc-t tanulmányozzák nagy buzgósággal. Az elő-készítő iskola: a bizottság. Az iskolamesterek a parlament veteránjai. Vannak közöttük, mint be-avottaktól hallhatni, nagy reményekre jogosító tehetségek. Képzett, olvasott, logikailag gondol-kozó fők, jóval több általános ismerettel, mint akárhányan a régiek közül. Hanem ez csak egyik lapja az éremnek. Képviselve van köztük feles számmal a szűk látókörűség hada s a jeunesse

d'oree is. Ez utóbbi épenséggel kimaradhatott volna olyan helyről, hol egy ország léterekei, s nem egy picknik, vadászat vagy soirée fölött döntik el a kockákat. Utóvégre is a parlament nem nevelő-intézet egy csomó „fiatal ur” szá-mára. Hanem te akartad, oh souverain nép! „Tu l'a voulu George Dandin.”

Ezen akarat hiányának tulajdoníthatja a megfogyott jobboldali ellenzék, hogy olyan je-lentős tagjai, minők b. Liphay Béla, Hoffmann Pál és gróf Apponyi Albert kivál maradtak a házban. A pártvezér kevesed magával maradt. Igy is államférfiu méltósággal tekint végig összeapadt táborán. S ha báró Sennyey lobogója alá kevesen esküdtek is a „tisztelt házban”, a „méltóságos házban” állítólag annál több hiva-van e zászlónak. „Állítólag” igen, mert bizonyo-sat mi profánus emberek Ó Felsége loyális főrendiházának legloyalisabb ellenzékéről eddi-gelé nem tudunk.

A „hegypárt” — a szélső baloldal — elvesz-tette legnépszerűbb alakjait. Csak a táborak maradt meg épen: Simonyi, Irányi, Mocsáry, Csanády stb. Az uj „magyar jakobinusok” egyé-biránt igen békés külsejű emberek, a kik aligha fognak egyebet lenyakazni palackoknál. A nem-zetiségi képviselőik száma ugy lepadt, mint nyár elején a kárpáti hegyormok hava. Csak néhány hírmondó maradt belőlük. Hanem Mile-tieshez és dr. Polithoz mégis csak szerencsése-e az az uj házban. A helyett, hogy törököt pusztítanának a Hercegovinában, sódort metélnék a buffetben, nem is gyilkos yatagannal, hanem tompa végű asztali késsel. Hjah, régi dolog, hogy a levest sehol sem eszik meg oly forrón, a hogyan föltalálják! Borostyáni Nándor.

Magyar fürdők.

V.

Tátra-Füled.

A nyugoti Kárpátokat szigetekként képező hegyecsoportok legterjedelmesike a felső ma-gyarországi tömeg, mely Zólyom és Gömör me-gyékét, s Szepcsnek déli részét foglalja el. Abauj megyének észak-nyugoti részében Kassánál egy-szerre megszakad, ugy hogy innét kelet felé a talaj ugyszólván rögtön több ezer lábnyival alá-üllyed, s midőn a kassai indóházhoz érünk, a rop-pant por, mely ezt körülveszi és melyet az ide-tova menő kocsi még inkább felvernek, kétség-bevonhatatlan hirdeti, hogy itt vagyunk a [ha-táron, hol a neogen képződések között az alföldi televér- és özvívzi föld bekelei magát.

Ránk-Herleimből érkezünk Kassára, s mig innét az előbbi helyre vívő utunk nem nyújtott semmi élvezetet, most midőn ellenkező irányban haladunk, valóban gyönyörködünk a kéknék lát-szó hegyláncban, mely előttünk állott, s mely az aljában fekvő Kassa várossal élénk festői látványt nyújt. A Hernád völgyének szépsége tulajdonké-pen már Kassánál kezdődik, s a mint Abos felé haladunk, a mindkét oldalon élénk tűnő hegyek, lombos erdőkkel borítva, mind változatosabb és változatosabb alakokban mutatkoznak; egész vad fenségekben azonban Ladna téjében ragadja meg a szemlélet. Meredek és tekintélyes, fenyekekkel borított hegyek, melyekből hatalmaszirték nyul-nak ki, szűk völgyet szorítanak maguk közé, melyben a Hernád nagy sebességgel halad előre; magasan a folyó felett pedig a hegyoldalba vá-gott, nem egyszer leresszen kanyaruló uton majd vigan robog, majd lassabban küzdi fel magát a gözmozdony, magával vivén a hozzákapcsolt ko-csik egész seregét. Egymás mellett és egymás felett találjuk itt a természet és az ész hatalmát; nem akarjuk pedig mondani, hogy látjuk azt, miként küzd az egyik a másik ellen, mert hiszen maga az ész a természet szüleménye, ennek gyer-meke, s azért van, hogy üntudatosan hasson és alkosson ott, hol a véletlen, van erőnek nincs többé elég cselekvő tere. At vagyunk itt hatva, nemesak annak nagyságtól, melylyel a termé-szet ereje nyilvánul, s nemesak a szép vadont bámuljuk, melyet az alkotott, hanem el kell is-mernünk az ész messzeható képességeit, melyekkel az legyőzi az ember utjában levő akadályokat.

A táj szépsége addig tart, mig oly vidéke-ken haladunk keresztül, melyeknek jellemét atrias képződés, különösen pedig a jegecses pala adja meg; a mint azonban a kassa-oderbergi pá-lyán nyugot felé vívő utunkban, Margitfalvától Krompach felé megyünk, az előbb említett és a

dyasképződéseket elhagyva, a felsőmagyarországi hegytömegből kiérünk, s azután neogenképződésű kopasz dombok közt haladunk, melyek közt rövid időre láthatjuk Szepes várának romjait; ettől nyugotra emelkedik Szepes és Sáros megye határán a branyiskói hegység, legközelebbi függetlenségű harczunk egyik hírneve emléke. Iglo felé mentünkben pedig egyszerre előtűnik a Tátra, a Kárpátok leghatalmasabb és legmagasabb hegycsoportja, mely körül a szalóki fennsík alacson, szántóföldekül használt dombjai (alluvium és diluvium) vannak; a szomszédságban meg neogenképződésű hegyek emelkednek, de úgy ezek, valamint a távolabb fekvő felsőmagyarországi hegytömeg a Tátracsoporttal szemközt törpének tűnik fel.

Ezen óriási sziklacsoport Poprádtól tekinthető át legnagyobb kiterjedésben, kivált pedig a nagy serház első emeletéből arra a kilátást valóban meghatónak mondhatjuk, s az a nagy tömeg ugyazólván ellenláthatlan erővel vonz magához, miért iparkodunk is, hogy minél közelebb jussunk hozzá.

Poprád, hová nemcsak Kassa, hanem ellenkező irányban Rutka felől is eljuthatunk, azon vasuti állomás, hol ki szoktak szállani azok, kik Tátra-Füredre szándékoznak. Három év óta nem voltam Tátra-Füreden, s mihelyt a vasuti épület elé léptem, azonnal észre vettem, hogy most igen könnyen lehet egészen jó járműveket kapni, melyek a cselbavett helyre elszállítanak. Ruganyos kocsi nagy csoportja vár mindig a pályavonatot megérkezésére, s öt perc alatt utban lehetünk, mely Felkán, Nagy-Szalókon keresztül Mühlenbachot és Uj-Leszánt jobbra hagyva, vezet a fenyves erdőbe, melynek közepében, a nagy-szalóki hegy derekán, 3162' magasságban fekszik Tátra-Füred. Ennek középső épülete azonnal előtűnik, mihelyt Poprádtól elhagyjuk, de legalább másfél óra kell, míg oda elérünk, még pedig egy óránál tovább jól művelt földet haladunk keresztül, melyek mindenhol nagy szorgalom és kitartó iparkodás jeleit mutatják; látjuk, hogy az emberi tevékenység mint értékesíti a talaj legkisebb hasznavehető részét, s meg is látjuk a jó mód a sűrűn egymás mellett fekvő városokban és falvakban, melyeket rend és tisztaság jellemez. Szóval nemcsak a természet képződési ragadják meg érdekeinket, hanem örömtől telhetik az ember munkájában is.

Utunk utolsó, nem egészen félóra tartamu része fenyvőerdő közé vágott fasoron megy keresztül Uj-Leszántól számítva 1400'-nál nagyobb emelkedéssel, míg végre a fürdőtelephez jutunk, melynek igazgatósága minden nehézség nélkül szolgál elég jó szállással. S valamint a vasuti állomásnál várakozó kocsi számát kielégítőnek találtuk, úgy mondhatjuk, hogy a legközelebb lefolyt három év alatt nemcsak a poprád-tátrafüredi utat helyezték tetemesen jobb karba, hanem magában a fürdőben a szállások illetőleg a viszonyok igen kedvezően változtak. Három nagy épületet emeltek azóta s így jelenleg a fürdő látogatója nincs azon nem épen kellemes fogadtatásnak kitéve, hogy nincs szoba, s még valahol a padláson szalmát is csak akkor kaphat, ha azon vendégek, kik azt elfoglalva tartják, a kirándulásból nem érkeznek vissza estére. Ez három év előtt megtörtént egy poroszról, egy hollandiból és egy magyarból álló utazótársasággal, s még másokkal is megtörtént, míg ez most nem fordul elő, holott Tátrafüred látogatóinak száma nem csökkent. A beszállásolás könnyűségén kívül ki kell még emelnünk azt is, hogy a szobákban a tisztaság és a szolgálat nem is hasonlítható a régihez. Míg azelőtt a távozó vendég után a szoba kitisztatását szükségesnek nem tartották, s az új vendég takarított maga vagy szolgálja, ha azt hozott magával, ez idő szerint az ellátás igen tisztességes. Utitársamnak, három év előtti tapasztalataimra hivatkozva, mondtam, hogy természeti szépségeket fogunk látni akármennyit, de a kényelemről, mit a polgárosodott ember megszokott, szó sem lesz, s meg kell vallanom, hogy a család megelégedés volt reánk. Hasonlóan találtuk, hogy az étkezés elég jó, az árak pedig mérsékelték. Hallottunk ugyan sok panaszt a konyha és pincze ellen, hanem ott tartózkodásunk meggyőzött arról, hogy ha a vendég jól tud választani, Tátra-Füreden minden tulságos költség nélkül elég jól élhet.

Tátra-Füreden most már posta és távirda is van.

Kiemelve mindazt, miben Tátra-Füred kétségtelenül javul, másrésztől megemlítetlenül nem hagyhatjuk, hogy a fürdő közepén levő park mennyire el van hanyagolva, valamint az öt forráshoz vezető ut, a felső forrásoknál, nemkülönbön ezek környéke sokkal rosszabb karban van, mint multkor volt, s míg azelőtt azok látogatókat sétahelyül szolgáltak, jelenleg a rozsz ut miatt a vendégek csak győren keresik fel, a szép kilátás dacára, mely onnét élvezhető.

Nagy hiány, hogy lugosok, melyek az egyes épületeket összekötik, nemkülönbön fedett sétahelyek nincsenek, s ha az idő esős, akkor a vendégek csak sárban közlekedhetnek úgy egymással, mint az ebédővel és ugynevezett kaszinóval, melynek használatára vannak olyankor szorítva. Ezen kaszinó gyógycsarnoknak felel meg, de minden nagysága mellett a vendégek befogadására elégtelen, s nemcsak hogy nincs kényelmesen butorozva, de rozsz, rozszant butorozta még nem elégséges. Ezenkívül az egyetlen tekeasztal mellett nincs szolga, hirlap pedig igen kevés van, így például az elterjedt „Hont”-t hiába kerestük, nem szólván arról, hogy a mindig szép számmal jelenlevő orvosok szaklapot nem találhatnak. S ha már a lapirodalomról nincs eléggé gondoskodva, még kevésbé van Tátra-Füreden oly könyvtár, mely kedvezőtlen napokon kielégítő időtöltésül használható lenne. Emellett nem hagyhatjuk ezenfelül a kávéházi italokat, melyek ki nem elégítik, s különösen a thea élvezhetlen.

A fürdőhelyiségek szintén nem kielégítőek. Olyan zordonan néznek ki, hogy az ember örömet távozik azokból. Való ugyan, hogy Tátra-Füred forrásai — egy-két jelentéktelen savanyu forrás kivételével — egyszerűen kitűnő jóságú hideg édes vizet szolgáltatnak, s nem szerepelnek különös gyógyvízekként; mindamellett a helyes életrendhez tartozó tisztaság és bőrerősítés megkívánja, hogy a fürdő és a zuhanyzó helyiségek ne óskori egyszerűségben legyenek, hanem a mostani európai igényeknek feleljenek meg, valamint számuk Tátra-Füred látogatói arányában legyen. Szükséges lenne még uszoda, mely jelentékenyebb költség nélkül könnyen volna felállítható.

Tátra-Füreden van mindig néhány beteg, ki magát hideg vízzel gyógyíttatja, s ennek megfelelőleg tejvel, vajjal, kevés gyenge hussal és sok tésztával leledel el. Az ilyen beteget hydropathának hívják, s a hideg víznek a bőre hatása mellett, a mi testben az anyagforgalmat igen élénkíti, a jó levegő, a kitűnő víz ivása, séták a fenyvesek között, nemkülönbön az izgató fűszerek és a bor visszatartása mellett a rendszeres étkezés minden esetre jó befolyással van a városok rozsz levegőjében elsatnyult szervezet életképességének föllevelésére; hasonló betegek azonban Tátra-Füredet csak kevesen látogatják, s nem lehetetlen, hogy ezek innét egészen el fognak szokni, ha Uj-Tátra-Füred felépül. Egyébiránt, a ki megszokott életmódja mellett nem csinál elegendő mozgást, emiatt pedig testét neheznek, lassunak s magát egészen véve lomhának érzi, hamar kifárad, vagy nem emészt eléggé, menjen csak Tátra-Füredre, s meg fog elevenedni, még ha nem gyógyíttatja is magát hydropathice.

Tátra-Füredtől körülbelül tíz percnyire, a nagy-szalóki határban, az északi szélűl védettebb helyen fekszik azon körülbelül 40 holdnyi terület, hol Szontágh Miklós tr. kezdése folytán, ki jelenleg tátra-füredi fürdőorvos, Uj-Tátra-Füred fog felépülni, oly betegek számára berendezve, kik a hideg víz gyógymódnak szabályai szerint akarnak élni és boldogulni. A betegek teljes ellátásukért átlagosan fizetnének (pensio), mi egy részről azoknak az ottantartózkodást, míg más részről felettük az orvosi felügyeletet igen megkönnyítene. Az épületek egyelőre 30—40 beteg befogadására és ellátására vannak számítva, s ha a kezdet kedvező sikert fog ígérni, mit hiszünk, akkor a továbbterjeszkedés akadálytalanul lehetséges.

Szontágh Miklós tr. vállalkozását némelyek úgy tüntették fel, mintha az Tátra-Füred kárára szolgálta, részünkről azonban azt véljük, hogy tekintve Tátra-Füred hírnevét és a már készen álló épületeket, nemkülönbön annak fekvését, a vállalkozó Uj-Tátra-Füred építésével sokat kockáztat; ha azonban ennek létesítése, s jó híreinek megalapítása sikerül, csak az fog léte-sülni, minek keresztülvitele Tátra-Füreden nem

lehetséges. Tátra-Füred vendégeinek a betegek számával össze nem hasonlítható nagy többsége egészséges ember, kik azért jönnek oda, hogy évi fáradaimk után néhány napig, vagy hétig jó levegőben, erdőségi közepette pihenjenek, szórakozzanak és kisebb-nagyobb kirándulásokat tegyenek; erre Tátra-Füred annyi alkalmat karban van, mint multkor volt, s míg azelőtt azok látogatókat sétahelyül szolgáltak, jelenleg a rozsz ut miatt a vendégek csak győren keresik fel, a szép kilátás dacára, mely onnét élvezhető.

Mint hogy pedig Tátra-Füreden a vendégek legnagyobb részét az egészséges, szép vidék üdítő hatása és az élvezetes kirándulások lehetősége marasztalja, az utóbbiakat mindenképen elő kellene mozdítani. Lovakat könnyen és olcsón kaphatni ugyan, hanem az utak annál rozszabbak. Az öt forráshoz vezető utról már szóltam, s elhanyagolás tekintetében ide kell mindjárt soroznom azt, mely a haramia-kőhöz, nemkülönbön azt, mely a kohlhachi patak zuhatagához vezet. Ezek a kisebb és a könnyebb, de igen jutalmazó kirándulásokhoz tartoznak, s már ezeken is kisebb-nagyobb kövek lepik el az utakat, megnehezítve a járást. A haramia-kőtől látjuk legjobban a lomniczi csúcsot, a félkörben egyenes felfelé nyuló sziklakkal, a mint ezek maguk közé fogják a kis kohlhachi völgyet. A kohlhachi patak pedig, a mint a terrasz-szerű nagy kohlhachi völgyben lefelé halad, számtalan helyen nagy morajjal zuhan aláfelé, s kiváló természetjelenségnek mondhatjuk a maga nemében.

S ha már ezen közfékvő kiránduló helyekre a járáskelés fáradságos, még inkább így van ez, ha a felkai völgybe, a nagy-kohlhachi tavakhoz, a lomniczi csúcs alá felé levő tavakhoz, a nagy-szalóki csúcsra stb. iparkodunk eljutni. Tátra-Füreden 2—3 hét igen gyorsan elmúlik, vendégeink számát pedig rendkívül megszorítaná, ha a Tátra sajtáságos kopasz völgyei és magas ormaira az odajutást jó utak megkönnyítenék.

A Tátra sziklatömege igen sajtáságos a maga nemében. Délen a dombos fennsíkban meredeken emelkedik ki, s lábánál nincs egyéb mint a sziklák szétmállásából képződött agyagréteg, s kevés televény; ezek alatt mindjárt a föld ősi rétege, a gneiss, vagy pedig a kárpáti homokkő jön. Északon ellenben nyilván kivehető a rétegek, melyek egykoron harántul fektüdtek, azután pedig felemeltettek, s a hegyek aljában 6000 láb magasságtól lefelé a gránitra ferde fekvésben egymásután következnek a vere homokkő, a triász, dolomit, a felső triász, a lias- és kőseni rétegek, juramész, nummulit-rétegek és az eocen-képződésű kárpáti homokkő, miáltal ezen irányban a hegyoldalt lejtősebb. Ezekből kivehető az erők hatásai, melyek a Tátrahegység keletkezésekor közreműködtek. A föld kérgének haránt rétegei, a mint szilárdulásuk előrehaladt, egyenlőtlen összehuzódás következtében megrepedtek, s míg a repedés déli széle visszahúzódott, az északi felfelé emelkedett, úgy hogy a nyíláson szabadon kitoluló gránit amott akadálytalanul felfelé nyulhatott, míg emitt a felemelődött haránt rétegek az előnyomulásnak gátul szolgáltak. Ez jellemző a Kárpátokra, különösen a Tátrára, s ez megkülönbözteti az Alpsektől, melyeknek a Kárpátok tulajdonképen elágazását képezik.

A gránit, miből a Tátra áll, sokszorosan meg van szakitva, miáltal számos völgy és temérdek orom képződik, s ekként néhány négy-szeg mértföldnyi téren a legnagyobb változatosággal találkoznak. A hegyek meredek csúcsai, mint ezt a lomniczi csúcsnál említettük, egyik vagy másik oldalon nyílt sziklakatlanokat vesznek körül, melyek tavaik, míg ezek körül eredeti rendtelenségben heverő kisebb-nagyobb, sokszor roppant nagyságú gránitdarabok halmazai által tűnnek ki, melyek azokat némely helyeken, mint például a hosszú-tónál, igen megszüntik. A tavak közül némelyek 6000'-nál is magasabban fekszenek, s kristálytiszta vizet tartalmaznak,

terjedelmük az egészben véve nem jelentékeny. A völgyek pedig keskenyek, meredeken haladnak felfelé, s terrasz-szerű emelkedéseik vannak, mint erről a kohlhachi vizzuhatagoknál már szóltam.

Távolabbi kirándulásokra valók a csorbai tó, Javorina, s onnét az öt lengyel tó, továbbá Dunajec folyónalpakon beereszkedhetni Szezwonizába, sőt déli irányban 5—6 óránál nem esik távolabb a dobsinai jégbarlang. Szóval Tátra-Füred olyan hely, mely azon kívül, hogy maga is kies fekvésű, kiinduló pontul szolgálhat érdekesebb érdekesebb tájékok meglátogatására, s nemcsak Magyarországból számíthat vendégekre, hanem a kassa-oderbergi vaspálya által a németországi fővasuti hálózattal közvetlen összeköttetésben lévén, külföldiek is szép számmal keresik fel, még pedig a németeken és lengyeleken kívül francziákat, angolokat is találunk ottan.

Tátra-Füred mostani birtokosa, a borsodmiskolczi gözmalmi társaság el akarja azt adni, s igen óhajtuk, hogy oly tulajdonos kezébe jusson, ki a hiányokat pótolja és mindazon újításokat megtegye, melyek kívánatosak, sőt szükségesek. Meggyőződésünk, hogy a befektetett tőke a legjobban gyümölcsöző, mert Tátra-Füred hívatva van arra, hogy világfürdővé legyen. x.

A hétről.

○ Foly a választásfelirati vita a képviselőházban. A méltóságos főrendi ház elbánt vele röviden, elvégezte, mint egy hirlap írja, annyi idő alatt, a mennyi alatt egy mágnás az előcsarnokban egy papírszivarkát elszitt. De a tisztelt képviselőházban az ilyen nem megy olyan könnyen. Itt a mandatóriusok szaturálva jöttek föl mindenféle ideákkal, melyeknek szőnyegrehozatala és az ujságokban kinyomatása a tisztelt választó urnának meg vagyon ígérve. Ezeket tehát ki kell üríteni minden áron, hadd lássa a világ, mi lakozik bennök. Így tehát megindult a zilip először is azzal, hogy három választásfelirati javaslatot terjesztettek be a pártok. Egyet a szabadelvű párt, melyet a választásfelirati bizottság is magáévá tett, egyet a szélső baloldal, egyet pedig Miletics és Polit. A jobboldali ellenzék, az u. n. Sennyey-párt nem terjesztett be külön javaslatot.

Szerdán indultak meg a beszédek. A szabadelvű párt javaslatát mellett Horváth Lajos, a választásfelirati bizottság előadója beszélt, utalván a jelen országgyűlésre váró teendők nagy halmazára, mely az egyes kérdések megoldására vonatkozó terveket részletesen kifejteli nem engedti. Utána Simonyi Ernő szólt fel a szélső bal javaslatát mellett. E javaslat dicséretére legyen mondván, hogy az mind hangjára, mind tartalmára a szélső bal eddigi feliratainál ildomosabb. Annál sértőbb és durvább a két szerb agitátor, Miletics és Polit felirati javaslatát, melyről helyesen jegyezte meg Tisza Kálmán, hogy az sérti a nemzetet, az országot, annak törvényhozását és bíróságait, sőt sérti magát a fejedelmet is, kit leplezetlenül azzal gyanúsít, hogy ő az oka a hercegovinai lázadásnak, miután a lázadók az ő dalmáciai utjából merítették bátorságot a fölkelésre. A képviselőház e javaslat felolvasása után annyira indignálódott, hogy ettől az okmánytól még a szokásos kinyomatást is megtagadta.

Másnap Polit, — ki sokkal simább, képzetesebb, bár fiatalabb ember társánál, a politikai rajongásban utolérhetetlen Mileticsnél, — kíséreltet meg elismítani azt a rozsz hatást, melyet e lázító felirat keltett. De ez csak részben sikerült s nem akadályozhatta, hogy e merénylet mind a szabadelvű párt, mind a szélső bal szónokai részéről erővel rendreutasítással ne találkozzék.

A jobboldali ellenzék vezére, Sennyey Pál is fölszólt. Őt mindig feszült figyelemmel hallgatja a ház, s miután nyilatkozatában felette óvatossá, minden szavának fontosságát tulajdonít.

Előadása rendszeresen biztos, határozott és imponáló, s az volt most is.

E nap még Helfi Ignác beszélt. Pénteken Hegedüs László, Pulszky Ágost és Mocsáry fölszólalása után Tisza Kálmán beszélt a ház felszűlt figyelmé közt. A képviselők tpsai közt torlotta meg a magyar állameszme ellen elkövetett merényletet s a trónbeszéd és feliratok természetének általános fejtegetése s az előtte szólók néhány megjegyzésének kommentálása után azzal végezte be nagyhatású beszédét, hogy a kormány politikájának vezérével egy magyar nemzeti állam megalapítása és felvirágoztatása lesz.

A választásfelirati vita folyama általán véve csendes, sima, minden izgató jelenet nélkül. A pártok elég kímélettel, sőt néha a tisztelet színezetével nyilatkoztak egymásról. Nem hiányoztak néha a kedélyes intermezzók sem, melyek között feljegyzésre méltó az, midőn Csánády, a zajban nem hallván az épen beszélő szónokot, oda szolt Ghyecyhez: „Elnök ur, csendet kérek!” — „Kérem, én nem lárázok”, válaszolt az öreg ur mosolyogva.

Irodalom és művészet.

— **Dalmady Győző összes költeményei** Tetty Nándornál fognak megjelenni, két kötetben és lehető diszes kiállításban. December elejére már elhagyják a sajtót, s ekkép igen alkalmas és bizonyára szivesen is látott ajándékul jelennek meg épen az ünnepekre.

— **„A hanyatlás kora irodalmunkban”** (1711—1772). Ily című munkát fejezett be ifj. Szinyeyi József. E szomorú, de mégis érdekes könyv részletes tárgyalja. A mű először általános áttekintést nyújt, azután egyenként ismerteti a különféle szakokat. A szerző minden íróval kutfőkre hivatkozik; a jelentéktelenebbeket néhány szóval jellemzi, de a kiválóbbakat, mint Cserey, Apor, Faludy, Amadi, Bod, Mikes, — a latin írók közül Bél, Hatvani, Hell, Köleséri, Pray, stb. bővebben tárgyalja. A művet könyveszet egészíti ki, s terjedelme ezzel együtt hét-nyolcz ivnyi lesz.

— **„A nő a nemzetgazdászati terén”** című értekezését dr. Stein Lőrincznek, a híres német államtudósak, magyarra fordította Szendrői Brankovics György s kiadta Tetty Nándor és társa. A nőemancipáció kérdését oly sokszor cseplik felületlesen és eszméletlenül, hogy egy ily komoly könyveskével szinte jól esik az embernek találkozni, mely nem léháskodik, hanem alaposan szól a kérdéshez. Ára 60 kr.

— **Logika vagy Gondolkodástan** jelent meg Babics Kálmán tanártól, mely az új tanterv alapján középiskolák használatára készült. Nehéz ugyan eltalálni, hogy a sok mindenféle tervezet között, melyek az az új tanterv, a melynek alapján szerző dolgozott, hanem azért szivesen ajánljuk könyvét az illető körök figyelmébe, mert — a mint lapoztatuk, úgy látuk — jó munkák alapján s elég kimerítőleg dolgozott. Iránya lehetne valamely egyszerűbb és szabatosabb, de a mi bölcsészeti tankönyveinkhez képest ez ellen is kevés kifogás tehető. Ára a 173, sűrűn, de tisztán nyomott lapra terjedő könyvnek 1 ft. 40 kr.

— **Az Athenaeum kiadásában** megjelent „A gyakorlati statisztika kézikönyve.” Irta Keleti Károly. Ára 2 ft 50. A 219 lapra terjedő mű az a gondos és képesekkel van írva, melylyel e kitűnő statisztikusunk szokta irni munkáit. Oly mű, mely megmutatja a társadalom minden egyes terén, mi hasznát veheti a statisztikának és mint világít az be az állami, gazdasági és szellemi élet minden egyes ágába. — Megjelent továbbá: az Athenaeum kiadásában 1876-ra, a naptári részen kívül statisztikai és ismeretterjesztő közleményekkel, több képpel. Ára 50 kr.

— **Andrássy gróf keleti politikája** és Ausztria-Magyarország jövője” címmel jelent meg egy kis rípirat, mely Budapesten a „Hunyady Mátyás” irodalmi és könyvnyomdai intézetből került ki s Fekete Bernát könyvkereskedésében kapható. A kis füzet, mely nem egészen tárgyalagos bírálata a mostani külügyminiszter politi-

kájának s állítólagos terveinek, igen kemény papírba van burkolva, 20 lapra terjed s minden lapja 2 krajczárba kerül, mert ára 40 kr.

— **„Jelenkor”** című politikai napilap, melyet a kath. papság egy része alapított újévkor, szept. 15-én megszünt.

— **„Nehány lap a czeplédy ref. egyház történetéből”** című könyvre bocsátott ki előfizetési felhívást Szabó Lajos apostagi ref. lelkész. Azon kemény megpróbáltatás történetét közlendik e lapok. — olvassuk a felhívásban, — mely a czeplédy ref. egyházra 1752—53-ik évben nehezült. Temploma, paplaka, iskolaépületei elvették, virágzó felsőiskolája bezárattott stb., és csak nagy bajjal tudott engedélyt nyerni egy új imaház építésére. A 10 ivre terjedő mű Czeplédy város történetére vonatkozó eredeti okiratokat és jegyzeteket is fog tartalmazni, ára 50 kr.

— **Méter-zsebnaptár** jelent meg az 1876. székő évre Wodianer F. kiadásában. A könyvecske legnagyobb részét a méter-mérték ismeretése foglalja el.

— **Jegyzék-napló ügyvédek számára.** Légrády-testvérek kiadásában megjelent: „Jegyzék-napló ügyvédek, közjegyzők és bírák számára.” 1876. Szerkeszti Schriener Gyula jogtudor-ügyvéd. A jegyzék-naplón kívül naptári részt, az ügyvédi rendtartásról szóló törvényt, az ügyvédek, közjegyzők névsorát, kamatot kiszámító táblákat s más gyakorlati irányú közleményeket tartalmaz. Ára kötvé 1 ft 20 kr.

— **Az „Othon”** című folyóiratból Szana Tamás szerkesztésében ismét megjelent egy füzet, a szeptemberi. Egy pár apróbb közlemény kívül a következő dolgozatok teszik tartalmát: „A család mi volt és mivé lett?” Felméri Lajostól, „A megváltó” költemény Benedek Aladártól, „Celesta” elbeszélés Veres Árnoldtól, „Nehéz óra” költemény Zilahy Imrétől, „A holt nő völgyéne” Saunière francia beszéle, „Egy megye egy költőjéről” (Kölcséyről) Vajda Vikortól, „A régi időkben” vázlat A da Christentől, Felméri Lajos tanulságos cikkeit érdekel fogja olvasni a közönség, s a korán elhunyt, szép tehetségű Zilahy Imre költeményében a fájdalom hangjából mindenki meg fogja ismerni, hogy ez valóban az ő hátrahagyott művei közül van közzé téve.

— **„Természettudományi közlöny”** szeptemberi füzeté érdekes tartalommal jelent meg. Három nagyobb értekezés van benne: Fodor Józseftől „Kísérleti tanulmányok a talajról és talajlétről,” Hilliard Atteridge után, „A puska-por készítése és szállítása” és „Magyarország népeledési mozgama 1864—73-ban” Keleti Károly akadémiai értekezése nyomán. Az apróbb közlemények a növénytan, természettan s műszaki vegytan köréből szintén érdekesek. A társulatba újlag 36 tag lépett be, a könyvkiadó vállalatra eddig 1268-an írtak alá.

— **„Keresztény Magvető”** című unitárius folyóiratból, mely kéthavonként egyszer jelenik meg, most kaptak az idei negyedik füzetét, Ferenc József és Simén Domokos szerkesztésében és kiadásában. Tartalmából felemlítjük Brassai Sámuel cikkét „A positivizmus” cím alatt, mely nyílt levél alakjában kezdődően, egy német tanár polemikus nézetét közli a „positivizmus” ellen. A többi közlemény nagy része az egyházi életre és egyházi társadalomra s történelemre és az unitárius egyház iskoláira vonatkozik. Előfizetési ára egész évre 2 ft.

— **A nemzeti színházban** e hó 19-kén „Gilbertet” adták, Godinet és Deslandes ez új vigjátékát. A mű a szokott francia szellemességgel van írva s ügyes fordulatokban, élénk dialógokban gazdag, s bár cselekvénye vajmi sovány, a finom szálak, melyekből szöve van s a főbb szereplők: Prielle, Helyey Laura, Szigeti József, Náday és Ujházi ügyes játéka biztosították számára a sikert. — Csütörtökön a „Hugonották”-ban Erdélyi Marietta k. a. kísérelte meg erejét, Valois Margit szerepében. Hanganyaga, alakja s úgy látszik, értelmi ereje is elég van, hogy reménytel lehessen jövőjére tekinteni, habár felső hangjai most még sikkók s intonációja is bizonytalan. A közönség rokonszenvesen fogadta. Nagyné Benza Ida asszony-nak Valentin egyik legjobb szerepe s énekével úgy, mint művészetével ez alkalommal is elragadta a nagy számmal megjelent közönséget.

— **A budai színházban** hétfőn tartotta bucsuelőadását Temesváry Lajos jól szervezett tár-

sulata, a „Nőnövelde“ című operettet s egy kis francia vígjátékot adva elő. Temesváry és színészei jó emléket hagynak maguk után a fővárosban, hol a vidéki színészetet előnyös oldalról mutatták be. Temesváry, ki a debreczeni színház igazgatóját vette át, f. hó 18-án fogja ott megkezdeni az előadásokat. A fővárosi sajtóhoz Temesváry meg hangon irt nyilatkozatot intézett, köszönetet mondva a sajtó pártfogásáért.

— Az új népszínház iránt a fővárosi lakosság minden rétege a legnagyobb érdeklődéssel viselkedik. Frohner János vendéglőtulajdonos 16 jökekarban levő inasruhát, Lendvay-Laczkóczy né azszony pedig egy csinos moderateur-lámpát ajándékozott a népszínháznak. Devecsi képményespró-vállalkozó ajánlkozott a képményespró munkának ingyen teljesítésére. — A nemzeti színházról átvett népszínház pályázatokat bírálata Kázmér Emil és Bereczki Árpád, e tiszte a népszínház igazgatója által felkérve, szívesen vállalkoztak. Hátra van még két színész bíráló kinevezése. Ezek egyike Molnár György, másika Együd István lesz. — Megemlítjük e helyen, hogy a népszínház első énekesnője, Blaháné asszony f. hó 20-kán tartja esküvőjét Soldos Sándor úrral a budapest-belvárosi plébánia-templomban.

— Az új temesvári színházat, mely igen díszes épület, szeptember 22-én fogják ünnepélyesen megnyitni. Az előadás megkezdésére a temesvári magyarkör Kölcsey hymnusát énekl. Aztán Csiky Gergely tanártól, a „Jóslat“ szerzőjétől egy prólogot fognak elszavalni. Ezt követi Szigligeti „Nőuralom“ című vígjátéka, előadva a nemzeti színház tagjai által.

— Uj zeneművek. Ifj. Csáthy Károlynál Debreczenben két zongorára irt zenemű jelent meg Balla Károlytól: „A betyár“ eredeti csárdás, s „Le lierre“ szalondarab; egynek-egynek ára 60 kr.

Közintézetek, egyletek.

— Az országos képzőművészeti tanács tagjaivá a közoktatásügyi miniszter három évre báró Podmaniczky Frigyes, a fővárosi közmu-katanács elnökét, Ipolyi Stummer Arnold besztercebányai püspököt, Barabás Miklós és Lotz Károly ak. festészeket, Greguss Ágost egyetemi tanár és Huszár Adolf, az orsz. mintarajztanoda szobrászati tanárát nevezte ki.

— Az országos m. kir. zeneakadémia ideiglenes alap- és szervezeti szabályait a hiv. lap közzé teszi. E szerint az intézet feladata: a zeneművészet magasabb tudományi s gyakorlati ágainak rendszeres tanítása és ápolása, kapcsolatban a magyar zene, mint saját-országos zenészet válfajnak elméleti s tudományos oktatásával. Az akadémia tanéve minden év okt. hó 1-én kezdődik, s ünnep-és vasárnapokat, valamint a szombati napokat kivéve, a következő év július havának végeig tart. A beiratások és főlvételi vizsgák ideje, minden tanév kezdetét megelőzőleg az igazgató-ság által a hivatalos lap után eleve közzétetik. — Az akadémiaiban a magyar koronaországok területén született tanítványok félévénként fizetendő 10—10 frtnyi tandíj mellett részesülnek az oktatásban; azonkívül a beiratáskor kötelesek öt forint beiratási díjt fizetni.

Egyház és iskola.

— Egy öreg néptanítót, a 84 éves Mezei Jánost ünnepelte meg a vérsaljai tanító-egylet Bicskén (Fejérmegye) e hó 9-kén. Az ur szüle-jének e hú munkása 66 éve, hogy tanítoskodik, s Kajászó-Szent-Péternek csaknem egész lakos-sága az ő nevelése. Az öreg tanító tiszteletére hangverseny volt rendezve, melyen az ünnepel-tet megkoszorúzták s a számos tantestület részé-ről beérkezett üdvözlő táviratokat is fölolvasták, nem különben küldöttségileg is megisztelték. Az agg tanító, ki még most is lankadatlan erővel végzi sulyos teendőit, könyözött szemekkel köszönte meg a megérdemelt elismerést. A szép ünnepélyt lakoma zárta be, melyen Törs Kál-mán (ki az ünnepély alkalmi költeményt is olvasott föl), Szokoly Viktor, Göndöcs Lajos, György Aladár, Vasadi Balogh Lajos s mások mondtak sikerült felköszöntéseket.

— Iskolai értesítés. A budapesti reform. főgymnaziumban az 1875. évre a beiratások október hó 1., 2., 3-kán fognak megtörténni. A tanítások október 4-ikén kezdetnek meg. A

javitóvizsgák csak a beiratás ideje alatt fogad-tatnak el, a tanári kar által meghatározott idő-ben, s a javítóvizsgát tenni köteles ifju a szigo-ruan vett vizsga s annak sikeres letétele után iratik be a következő osztályba. Azon magánta-nulók, kik engedélyt nyertek az 1875. iskolai év kezdetén magánvizsgát tenni, azt a beiratásra kitűzött idő alatt előleges bejelentés után lete-hetik. — Az igazgatóság.

— Zongoraoztatási és zenészi tanfolyamot nyit a fővárosban Sippos Antal ismert zongora-művész. E végből több jönevű zenetanárral szö-vekezett, s mind a közoktatásügyi minisztertől, mind a városi hatóságtól megnyervén a jóvá-hagyást, már október első napján megnyitja a tanfolyam, melyben a tanulók magasabb zené-szeti képzettséget nyerhetnek. A tanfolyam következő osztályokra oszlik: előkészületi, ma-gasabb kiképzési, zeneelméleti és zeneszerzési tanfolyam. A beiratások szeptember 15-én kez-dődtek Sippos ur lakásán (Kecskeméti-utca 13. szám, 3-dik emelet) s a tanfolyam tíz hóig tart.

— Temesvárott Berker Nándor, az ottani áll. főrealtanodán a francia nyelv tanára, mint hozzánk is beküldött hirdetésében jelenti, neveldeit nyit meg, hol a vidéki szülők fiaikat, ha kiképeztetés végett Temesvárra adják, elhe-lyezhetik. A társalgási nyelv ez intézetben kizáró-lag magyar. A növendékek a francia, angol és olasz nyelvben külön díjazás nélkül oktatást nyernek.

Mi ujság?

— A királyné balesetére vonatkozólag ujab-ban azt írják, hogy lova a kastély parkjában botlott meg, sebes vágatás közben, midőn a kí-rályné szokott reggeli sétalovaglását végzé. Ő Felsege a ló fején keresztül bukkott a földre s eszméletlenül maradt fekvé. Lovásza segélyért sietett, s a királynét egy karszékben vitték a kastélyba. Dr. Wiedenhofer udvari orvos, ki nem lakik a sassetot-i kastélyban, csak egy óra-val a baleset után nyújthatta a királynénak az első orvosi segélyt, sérüléseket konstátálva a homlokban s a fej hátsó részén. Szerencsére a sér-ülések nem voltak komoly természetűek, úgy hogy Ő Felsege már f. hó 15-én öt negyedórát tölt-hetett a kertben. A főfájást — egy ugyane nap-ról keltezett sürgöny szerint — a királyné már alig érzi, de érverése még nem normális. Kedély-hangulata ellenben a legderültebb. Balesete mindenfelé élénk részvétet keltett. Hir szerint a király maga fogja a királynét Sassetotból haza kísélni.

— Arnulf bajor herceg királyunk meghi-vása folytán a napokban Bécsbe érkezett, honnan hosszabb körútra indul Magyarországra és Erd-élybe. Budapesten egy hetet fog tölteni a herceg.

— József főherceg nem fogadta el a Margit-sziget és a készülő új hid közti összeköttetésre hozzá benyújtott egyik tervezet sem.

— Dr. Rómer Flóris jeles régészünk köze-lebb Somogy megyében tett körutat, s régészeti buvárlatait mindenütt szép siker koronázta, különösen Telekiben, hol a kath. templom egy részében Árpádkori építményt ismert föl. Tele-kiből Csepelre ment a Horváth Gábor ref. lel-kész birtokában levő okmányok megvizsgálására. Szept. 10-én Csepel, Visz, Tur és Gamason át Somogyvárra utazott Kupa várának kifürké-zésére végett. Most pedig Grázba megy a német természettudósok nagygyűlésére.

— Házasság. Szűcs Ferencz nagy-kőrösi mérnök és lyceumi tanár, e napokban váltott je-gyvet Petko Irén kisasszonynal, Szilágyi Sándor történetírónk unokahúgával.

— Deák Ferencz arczképe, melyet Szamosy Elek nagyváradi tanár készített gonddal és sike-rirel, jelenleg a nemzeti muzeumban van ki-állítva. A kép az 1866-diki Deákot ábrázolja, ki akkor kitűnő erő és egészségnek örvendett.

— Gróf Andrassy Gyula aligha álmolta, hogy valaha arczképét a Baker ezredesé gyanánt fogják árulni. Pedig Londonban most tényleg ez történik. Baker angol huszárezredes hírhedt nevezettségé válván a Dickinson kisasszony ellen vasuton elkövetett érköltselsten merénylet folytán, élelmes emberek hasznot vétek szerzeni az ezredes fényképeinek utcai eladásá által. Csak hogy Bakerről nem kaphattak fényképeket a kereskedésekben. Elővették hát gróf Andrassy arczképét, s most szerte árulják azokat Lon-donban a Baker ezredeséi gyanánt. A külügyér

zsinoros honvédtábornoki egyenruhája igen alkal-massá teszi őt e mystificatióra. Különbön kiváló férfiak fényképei külföldön furcsa sorban részesülnek. Még sokan emlékeznek rá, hogy több év előtt Deák Ferencz arczképét úgy árulták Párisban, mint a borzalmas panti-i gyil-kosság elkövetőjének, Tropmannak fényképét.

— Sporthírek. A komáromi távevésésre szerdán délután indultak meg a versenyzők a Margitsziget alsó kikötőjéből, melynek partjain sok néző gyűlt össze. Az „Egyetértés“ nevű csolnakban Rumbold Bernát, Balázsovich Árpád, Bakonyi Rezső, Novely Emil és Ferenczy Manó urak foglaltak helyet; a „Lidércz“ nevű csol-nakban pedig Mogen Ferencz, Isinger Mihály, Varga Pál, Demjánovics Bertalan és Pollák József. Pontban öt órakor Oherolly ur, mint indító, megadta a jelt, mire egyszerre nyolcz evező csapat a hullámokra s a két csolnak meg-indult a farszto utra. „Hurrah“ hangzott min-den oldalról, a közönségtől és valamennyi csol-naktól, melyek közül sok elkísérte a verseny-zőket a sziget felső csucsig. Az idő nem volt kedvező, mert a versenyzőknek erős északi széllel kellett küzdenie. Az egész vonal mentén az új daczára sokan vártak a derék vállalkozókat. Másnap (16-án) reggel 7 óra 15 perczkor az „Egyetértés“ megérkezett Esz-tergomba, hová a „Lidércz“ 8 óra 45 perczkor ért. Esti 5 óra 30 perczkor az „Egyetértés“ a nagy számmal összejött közönség lelkes éljenei között megérkezett Komáromba, honnan 10 percz múlva visszaindult Budapestre. Esze-rint e csolnak 24 óra és 30 percz alatt tette meg a 75 mértföldnyi utat. — Egy angol sport-man ezvezt el a mult napokban Budapest és Dunaföldvár mellett, a ki Hollandiában, a Rajna torkolatánál ült különös szerkezetű csolnakára, melyen gép által egyg kezével egyszerre négy evezőt hozhat mozgásba. A csolnakon élelem-ruha- és könyvtár is van. Az angol a Rajnábtól a Majnába ezvezt, honnan a bajor csatornát Regensburgnál a Dunába ért. Egész a Duna torkolatáig fog evezni. — Hatalmas lovag-lásra vállalkozott Orosz Béla 16-ik huszar-ezredbeli hadnagy, ki fogadásra hívta föl az ezred tisztikarát, hogy a temesmegyei Vingárdi Debreczenbe (36 mértföld) a fogadást ugyanazon lovon 24 óra alatt ellovalog. A fogadáshoz szük-séges pénzüsszveget a tisztikar most gyűjti össze aláírás útján, s ha együtt lesz, az indulási hatá-r-idő fog meghatározatni. A paripa gyönyörű sárgaszőrű vérló, neve Olga s a kisbéri ménes-ből való; értéke 1000 forint s csak rövid idő óta van Orosz birtokában.

— A temesvári „csodát“, mely abból állt, hogy egy asszony kenyer a kemenczében „kövé vált“ — annak idején megemlítettük. Mennyey Ferencz ur Szombathelyről most egy „Nemz. Hírlap“ hoz intézett levelében megfűjti e „csoda-t“. Ha — ugymond — csakugyan megtörtént a dolog, akkor egyszerűen az, hogy a liszt hamisított volt. A liszket lelkiismeretlen kereskedők ugyanis majd kénsavas baryum-mal — egy sulyos oldhatlan porral, majd gyszert-keverék csalási szándékból. Az ily lisztből való kenyér nem kel meg, sőt ha sok benne a hamisító anyag, kőke mny nyé lesz a keme-nczében. Ime tehát a „csoda“ nagyon természe-tes megfűjtése.

— Bukovina országos ünnepet fog ülni okto-ber 4-én, minthogy ekkor lesz száz éve, hogy e tartomány Ausztria jogára alá jött. Ez ünne-pélyeken a király is képviseltetni fogja magát, és Csernovitzban meg fognak jelenni a tartomány összes nemzetiségeinek küldöttei. Így a bukovi-nai magyafel községek mindegyike három-három képviselőt küld, tizenkét hajadont és tizenkét ifjút, kik nemzeti öltözetükben nemzeti tán-czaikat fogják bemutatni. Az oláhok, svábok, ruthének, lipovánok, hucványok, mazurok, len-gyelek, csehkek szintén nemzeti öltözetükben fognak megjelenni. Ez ünnepélyre az ottani vasutársulat féljegyeket szolgáltát ki.

— Öngyilkosságok. Pártheyi József cs. kir. nyugalmazott kapitány szept. 15-én délben a császárfürdőben revolverrel agyonlőtte ma-gát. A nejkének hátrahagyott leveléből kitűnik, hogy öngyilkosságának oka gyögyvethatlan beteg-sége volt. Birtokában 53 fít készpénz, egy óra s egyéb értékes apróság találtatott. — Brassóban Peczel közös hadseregbeli hadnagy még eddig ismeretlen okból löfgyverrel véget vetett éle-tének. — Kriszt J. torontálmegyei gróvyszerész

e hó 11-én arzenikummal megmérgezte magát s meghalt. — Szerencsétlen lővős. A „Silezia“ jelen-tése szerint Neutitscheinban f. hó 7-én Vetter gróf egy általa rendezett vadászaton saját fiát véletlenül meglötte. A szerencsétlen ifju azonnal meghalt. — Részvét az adósok iránt. A szultán anyja Halet pasát, a palota-intendánsat megbizta, hogy a Konstantinápolyban adósság miatt bebörtönöz-öttek érdemesebbeiket válassza ki és helyettük az adósságot fizesse ki. Az intendáns készség-gel engedett a magas parancsnak, s a befogot-tak közül 90-et, zsidót, törököt, keresztényt ki-zabadított. A váltásdíj 10 ezer frotot tett ki.

— A léghajók kormányozhatása. Bell Pettigrew angol tudós beható tanulmány tárgyává tette a madarak röplését, melyeket nem víz léghajó, és mégis a légtengerben tetszés szerinti irányban haladhatnak. E tudós igen világosan megállapította az állatok mozgásának törvényeit és pedig azon tanulmányok alapján, melyeket e tárgyban a Weber testvérek tettek. E német tudósok a járás, futás, ugrás mechanikáját szorosan tudományos után állapították meg; a ha-lak uszásának mechanikája újabb tudományos vívmány. Pettigrew most a repülés mechaniká-ját tette tanulmányává s tudományos kutatásai alapján azon meggyőződésé fejezi ki, hogy lehetséges oly repülő-gép összeállítása, mely az eddigi megfjetetlen problémát megoldja. A ki tudja, hogy az emberek legfontosabb találma-nyai csak gyenge utazatúai annak, a mit a ter-mészet a kutató emberi észnek már készen nyújt, az ama utat, melyen Pettigrew jár, elérkezethet-őnek fogja elismerni. Bármily érdekes a ma-gasba emelkedő léghajó, azt minden valószínűség szerint tul fogja szárnyalni a repülő gép, ez utazata a madárnak, mely léghajó nélkül tet-zése szerinti irányban hasítja át a léget.

Halálozások.

Ranolder Nep. János veszprémi püspök, belső titkos tanácsos, a magyar királyné kancellárja, a pápa tanácsosa, a vaskoronarend I. osztálya vitése, egyike legbuzgóbb, legálodatkészebb és legérdemesebb egyházmagyainknak, f. hó 12-én elhunyt életé 70-dik, püspöksége 26-dik évében. A boldogult előviláhtelen emléket állított magának a hazai tanügy előmozdítása körül szerzett érdemei által. Püspöki megyeje népisko-láinak rendbehozására nagy áldozatokat hozott, Kesz-thelyen, Tapoleczán, Pápán, Kaposvárott és Budapesten nőnöveldeket állított föl, s a kaposvári és veszprémi gym-nasiumok fontartására tetemes összegeket fordított. Az uszabíri kárpótlásból járó jövedelmét, a mi évenként 31,419 forintot tett, megyeje segény papjai és tanítói részére áldozta föl. A főpap híres csopaki szőlőjének díszes nyári lakában töltötte az utolsó időket, a Balaton partján, hová ádülést keresni ment. Itt e hó 9-én szélhárász érte s felgyógyulását azonnal reménytelen-letette. Ranolder püspök temetése szept. 15-én a legna-gyobb részvét közt ment végre Veszprémben. Száz áldozat, két püspök, számos apát, prépost, kanonok és roppant néptömeg vett részt a temetési menetben. A temetést és templomi szertartásokat Kovács Zsigmond pécsi, s Szabó Imre szombathelyi püspök végezték. (A boldogult arczképét és részletes életrajzát a „Vasár-napi Ujság“ f. évi 20-ik számában közöltük.)

Peja e csevich Francziska grófné, szül. Eszterházy grófnő, gróf Pejaevich Péter horvát miniszter neje, f. hó 12-én hunyt el Bécsben. Hált tetemeit a rétfalui családai sírbanholta szállították.

Mártonfy Alajos, egri főkapitány főügyész. f. hó 9-én hunyt el Egerben, 61 éves korában. Szabó Gyula műgyegetemi r. tanár, kinek a „Vie-nal-vasutakról“ szóló pályamunkáját a m. t. akadémia pályadíjjal tüntette ki, f. hó 10-én mult ki Egerben élete 31-dik évében.

Piuo o vics Dénes, bikityi r. kath. lelkész, 1848—49-diki honvédfőhadnagy, derék hazafi, s a politikai

irodalom terén is tevékeny férfi, kitől a „Magyar Ujság“ sok cikket közölt, f. hó 9-én hunyt el legszebb férfikorában. Feil György tekintélyes polgár s nagy család feje f. hó 13-án halt meg Budapesten 67 éves korában. Schlosser Károly Lajos érdeme: polgár elhunyt Rozsnyon, élte 64-dik évében.

A külföld halottjai: Crouy-Chanel Sarolta de Hongrie grófné, a magyar trónkövetelő s magát az Árpád-háztól származtató francia család tagja f. hó 5-én hunyt el 66 éves korában. (A Crouy-Chanel grófi családnak még nyolcz tagja van életben.) — Peschel Oszkár, egyike Németország kitűnőbb geographusai-nak s az „Ausland“ szerkesztője, f. hó 10-én elhunyt Lipésében. — Dr. Jungken világhírű szomszéd 82 éves korában Pyrmontban, f. hó 9-én. — Frossard francia tábornok, III. Napoleon fiának egykori neve-lője s 1870-ben a második francia hadtest parancsnoka, kit Spicherennél a németek mindjárt a háború elején megverték, f. hó 3-án, Párisban, 68 éves korában. Ama, a francziákra nézve szerencsétlen ütközettel, melyről később könyvet is irt, bevégződött nyilvános működése

Szerkesztői mondauivaló.

— Esztergom. A néprománcz gondolata elég jó, bár épen nem új. A kidolgozás azonban nem sikerült pedig csak az tehetne volna élvezhetővé a nem épen újat. Az utóiratban említett tárgy érdekes volna — ha hitelessége, legalább a közhit és monda alapján, nem kétséges. A rajzot róla szívesen vennők, a költemény helyett azonban inkább egy kis leírást kérnénk a táj-raji fekvéstől és környezettől.

— Besztercebánya. F. J. Rimeil kormőmfontak, de keresettek. Úgy látszik: főtörekvése ebben vinni vir-tuozitást. Egyébiránt van versében azon kívül is dicséretre méltó.

— Sz. N-r. Abban az „izenet“-ben aligha volt sok köszönet. Most sem izenhetünk jobbat.

— „Hervál a lomb“ s társai. Néhol megkapó bennök a hang; de aztán a felköltött hangulatot nem bírja megtartani. Legjobb az „Őszi ké“, de az csak egy ismeres-tes négy sor parafázisa, s mint ilyen alig bír önálló érdemmel.

— Buvárkodás mint politika. Ennek így, ezzel a m i n t-tel nincs értelme s a cikk elolvasása után sem sül ki. Talán „a tudományos buvárkodás politikai jelentősége“ lehetne. De a tárgy oly vázlatos és felí-tes volt a feltegetve, hogy alig tanulhatni belőle vala-mit. Mindjárt első tétele, hogy „korunk buvárkodási szelleme a darwinizmusban gyökerezik“ üres bombaszt. Inkább a darwinizmus a buvárkodás következménye, mint megfordítva. — Nem használhatjuk.

— Keeskenét. „Mit álmodtam“ Olyan összevissza-járó lázas álm nem igen jár ennyi józansággal együtt. Lélektanilag is hibás, formailag sem elég szabatos. Még gyakorlatra van szüksége.

— GOM. Z. 337. Azok után a kétségbeesett jajve-zéklések után nagyon váratlanul jö az eszöndes meg-nyugvás a végső versszakban. Szíve istensége (!) volt a barna lány: élte, üdve, mindensége, csupa superlati-vus. Ő megcsalta, a világ kikaczagta, hit, remény, szere-tet? mind oda — s mégis boldog. Ha nézi a csillagsere-get? Hogy mivel ez össze? Bizony kevéssel meg-elégzik!

— H. P. Igénytelen kis verseskék, melyekről csak annyit lehet mondani, hogy nem épen rozsak, de nem is igen jök. A hajós utolsó stórfájában kiesik a rhyth-musból s azt mindenesetre újra kellene dolgozni. De kétes: megérdemi-e?

— B. B. Az „alagya“ oly közönség és érzelmek ára-dozásaiban s oly köznapí kifejezésekben vész el, hogy megindulást nem költhet. Pedig ha azt sem: mire való akkor?

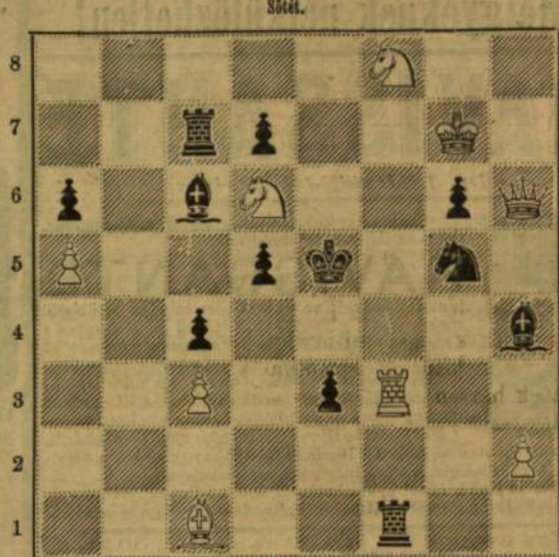
— K-y Ottó. Az elsöben igaz érzelem látszik; de nem bír neki költői kifejezést adni; ahöz több is kell: mint csupán érzelem. A másik „Még megpendül“ kez-deti, a Petöfi utóhangjára (Cypruslombjához) emel-keztet, de persze csak távolról.

— „Tánczeremben“. „Örjögölve csak előre!“ Elég ebből ennyi.

SAKKJÁTÉK.

824. számú feladvány. Berger J.-től (Grázban).

1-ő díjat nyert feladvány.

Világos indul s az negyedik lépésre mattot mond.

819-dik számú feladvány megfejtése.

(Bayer Konrádtól Ölnöktől.)

- VII. 1. Fe6-e8 Bb8-e8: (a) 2. Hf3-e5 Be8-d8 3. Be7-c6+ Kd6-e7: 4. Be6-e6 mat. a) VIII. 1. Bf8-e8: 2. Hf3-e5 f6-e6: Be8-e7: 3. Be7-d7 v. Cc7-c6 mat. b)

Hayesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Gleisinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly — Debreczenben: Zagyva Imre. — Stiget-Csepén: Mayer Károly. — Miskolcon: Hartmann testvérek. — Szabadkán: Kosztolányi Árpád. — Budapesten: K. J. és F. H. — A postai sakk-kör.

E rovat vezetője föbb hétig távollevén, kérjük tisztelt munkatársainkat e hó végéig türelemmel lenni elintézetlen ügyeik tekintetében.

Előfizetési fölhívás a VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK 1875. július—decemberi folyamára.

Azon t.előfizetőinket, kiknek előfizetése szeptember hó végével lejár, fölkérjük, hogy mielőbb szivesked-jenek megújítani megrendeléseiket, nehogy félév kö-rül az előfizetések megszerelődása vagy elkésése miatt késedelem álljon be a lapok küldésében.

Előfizetési föltételek:

Postai szétküldéssel vagy Budapesten házhöz hordva

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: 3 ft.

Csupán a Vasárnapi Ujság: 2 ft.

Csupán a Politikai Ujdonságok: 1 ft. 50 kr.

☛ Az előfizetések legkezelemben postautal-vány által eszközölhetők.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, eg. utca-utca 4. sz. a.)

Tartalom.

Szelestey László (arczkép). — Szelestey László költeményeiből. — Moór és Marsala hőse. — A Brockenhegyi kísértet (képpel). — Glatz Tivadar és rajzai (képpel). — Buda-Pest földje. — Webb kapitány. — Japán hajdan és most. V. (képpel). — Egyveleg. — Melléklet: Az új ház. — Magyar fürdők. V. — A hétről. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mon-dauivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. czukor-utca 11. sz.)

Table with 5 columns: Hétnapi és hetinapi, Katolikus és protestáns naptár, Görög-országi naptár, Izraeliták naptára, Nap hold. It contains a weekly calendar for September 19, 1875, with dates in both the Gregorian and Julian calendars, and the names of the days and months in both languages.

Hold változása. • Ujhold 29-én 2 óra 11 perczkor reggel.

